

Päivitetty jalostuksen tavoiteohjelma 2027-2031

Owczarek Podhalanski

Hyväksytty rotua harrastavan yhdistyksen yleiskokouksessa 29.11.2020

Päivitetty 03/26

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 30.05.2021

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 19.10.2021

Sisällys

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA	5
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	6
4. RODUN NYKYTILANNE	7
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	7
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttööminaisuudet	16
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	16
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	17
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet	19
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	20
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta	21
4.3. Terveys ja lisääntyminen	21
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat	21
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat	26
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	28
4.3.4 Lisääntyminen	29
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	30
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	30
4.4. Ulkomuoto	30
5. YHTEENVETO Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisesta	33
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	34
6.1 Jalostuksen tavoitteet	34
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	35
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	37
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	38
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	39
7. LÄHTEET	41
8. LIITTEET	42

1. YHTEENVETO

Owczarek podhalanski on kookas valkoinen laumanvartijarotu, joka on kotoisin Etelä-Puolan Tatra-vuoristosta. Rotumääritelmä kuvailee koiraa rauhalliseksi, älykkääksi ja tarkkaavaiseksi. Rotu on alkukantainen ja pitkäikäinen. Owczarek podhalanski on maailmalla lukumääräisesti varsin pieni rotu. Viime vuosina rodun suosio on kuitenkin kasvanut niin kotimaassaan Puolassa kuin myös muualla Euroopassa. Owczarek podhalanski kuuluu roturyhmään 1.

Podhalanskien asema Suomessa on pysynyt hyvin samanlaisena viimeiset 10 vuotta, vuosittain pentuja rekisteröidään 30 – 50 kpl. Suomeen rotu saapui 1990, ja vuoden 2025 loppuun mennessä Suomessa on rekisteröity 1030 Owczarek Podhalanskia.

Rodun alkuperäinen käyttötarkoitus on suojella lammaslauvoja pedoilta ja varkailta. Vuoristossa koirilta on vaadittu kestävyyttä ja voimaa hankalissakin olosuhteissa. Nykyisin lähes kaikki koirat toimivat pihavahteina ja seuralaisena, ja vain muutamat yksilöt ovat työkäytössä eläintiloilla.

Keskeisimmät jalostustavoitteet sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi

Luonne ja käyttäytyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Nyky-yhteiskuntaan soveltuva seuralainen, tasapainoinen, hyvähermoinen pihavahti tai laumanvartija.	-Suositellaan luonnetestiä tai virallista käyttäytymisen jalostustarkastusta. -Aiempien jälkeläisten osalta tulisi olla tietoa ennen koiran uudelleen jalostukseen suunnittelua.

Terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
-Lonkkanivelterveyden paraneminen ja kuvausmäärän kasvu. -Säilyttää kyynärnivelten terveys. -Risti-/nivelsideongelmien riskien väheneminen.	-PEVISA-ohjelma edellyttää lonkka- sekä kyynärkuvauslausuntoa ennen astutusta. -Tuloksen D omaava voidaan yhdistää vain A-tuloksisen kanssa. - Kyynärlausunnossa jalostuksessa raja-arvo 1. - Tuomarikoulutuksessa erityishuomion kiinnittäminen, jalostusluento tai -tarkastukset

Lisääntyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
-Säilyttää luonnollinen lisääntymisvietti uroksilla ja nartuilla. -Nartuilla alhainen sektiotarve synnytyksessä.	-Jalostussuosituksissa sukusiitosprosentin pitäminen alhaisena.

Rakenteen ja anatomian terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
-Polven riittävän kulmautumisen lisääminen ja polven pituuden kasvattaminen. - Rodun koon rotumääritelmän mukaisena pitäminen.	-Kasvattajien ja ulkomuototuomareiden kouluttaminen ja tiedottaminen. -Jalostuksessa on huomioitava, että rodun koko ei kasva.

Käyttöominaisuudet	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
-Rodun luonteessa alkuperäisen käyttötarkoituksen mukaisen käyttäytymisen säilyttäminen soveltuvin osin. -Ihmissen seuralaiseksi soveltuminen tasapainoisen luonteen omaavana.	-Luonteen tai käyttäytymisen testaaminen joko luonnetestissä tai käyttäytymisen jalostustarkastuksessa tiedonsaannin lisäämiseksi, sekä yksilön ja sen jälkeläisten (perimän) osalta

Jalostuspohja	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
-Jalostuspohjan kasvattaminen monimuotoisuuden lisäämiseksi.	-Eri sukuisten koirien käyttäminen jalostukseen. -Uusintayhdistelmien tekemistä vältettävä. -Tuontikoirien suositellaan olevan keskenään eri sukuisia. - Ulkomaalaisilta uroksilta ei vaadita PEVISA-tutkimuksia, jotta monimuotoisuutta saadaan helpommin kasvatettua.

Pentueiden rekisteröintiin vaikuttavat ehdot

PEVISA-ohjelma 2027-2031

Pentujen vanhemmilla tulee astutushetkellä olla lonkka- ja kyynärkuvauslausunto. Koiran pitää kuvaushetkellä olla vähintään 18 kk:n ikäinen.

- Rekisteröinnin raja-arvo on kyynärniveldysplasian aste 1.
- Lonkkaniveldysplasiatuloksen D saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen A saaneen koiran kanssa.
- **Pysyvä poikkeuslupa: Ulkomaalaisilta koirilta ei vaadita PEVISA-tutkimuksia (nartut 1, urokset 2 pentuetta)**

Jalostussuositukset:

Jalostukseen käytettävien yksilöiden lonkat ja kyynärät tulee kuvata. Tavoitteena on käyttää A-, B-, tai C-lonkkaisia jalostuskoiria. Tavoitteena on kiinnittää huomiota myös kyynärnivelten terveyteen. Tavoitteena on käyttää kyynärkuvaustuloksen 0 saaneita koiria. Mikäli kyynärkuvaustulos on 1, olisi toivottavaa, että tällaiselle koiralle käytettäisiin 0-kyynäristä urosta/narttua. **Suositellaan myös olkanivelten kuvaamista.**

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Owczarek podhalanski on kotoisin Tatra-vuoristosta Puolan eteläosasta. Rodun alkuperä on sama kuin muidenkin suurten valkoisten koirien, vaikkakaan ei tiedetä missä järjestyksessä ja milloin rodut syntyivät. Samantyyppisiä rotuja on kehittynyt niin Karpaattien ja Pyreneitten vuoristossa kuin Alpeilla. Slovakiancuvac, kuvasz sekä maremmano-abruzzese ovat esimerkkejä tällaisista roduista.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Eri laumanvartijarotujen selvät rakenne-erot ovat kehittyneet vuosisatojen aikana syntyneistä mutaatioista. Suurten vartioivien paimenkoirien arvellaan polveutuvan aasialaisista molossityyppisistä koirista. Tiibetin ylängöllä 3000 - 4000 vuotta sitten elänyttä tiibetinmastiffia muistuttavaa koiraa pidetään kaikkien molossityyppisten koirien kantarotuna. Nämä lampaita ja nautakarjaa vartioivat koirat levisivät paimentolaisten mukana Aasiaan ja pikkuhiljaa kohti länttä.

Laiduntamisella on Tatra-vuoristossa pitkät vuosisatojen taakse ulottuvat perinteet. 1300 - 1400 -luvulla Valakiasta Tatra-vuoristoon siirtyneet paimenet toivat mukanaan suuret valkoiset paimenkoirat, joita pidetään owczarek podhalanskien esi-isinä. Vuoristo-oloissa owczarek podhalanskit ovat sopeutuneet suuriinkin korkeuseroihin, kylmiin ja vaikeisiin olosuhteisiin sekä niukkaan ravintoon. Koirien valinta työkäyttöön on tapahtunut aluksi fyysisten ominaisuuksien, pentuajan käyttäytymisen ja työominaisuuksien perusteella.

Ensimmäinen tarkka owczarek podhalanskien rotumääritelmä on vuodelta 1938. Toisen maailmansodan aikoina owczarek podhalanskien määrä väheni huomasti. The Polish Kennel Club teki runsaasti töitä rodun elvyttämiseksi, mutta edelleen rotua pidetään hyvin harvalukuisena myös kotimaassaan. Kotimaansa ulkopuolella rotu on tunnettu vasta varsin lyhyen aikaa.

Owczarek podhalanskien rodunomainen vartiointitehtävä on säilynyt samana vuosisatoja: koirien tehtävinä on palauttaa eksyneet lampaat lauman pariin sekä suojella laumaa pedoilta ja varkailta. Owczarek podhalanski työskentelee tässä tehtävässään itsenäisesti. Vartioimista säätelee pitkälle kehittynyt tarve huolehtia vartiotavan lauman turvallisuudesta. Koiran toiminta on pitkälti automatisoitunutta ärsykeisiin reagoitua. Koirat seuraavat ympäristöä näennäisen rentoina, määrittävät uhan vakavuuden itsenäisesti ja reagoivat nähdessään sen tarpeelliseksi. Uhan lähestyessä koirat valpastuvat, ryhdistäytyvät ja alkavat haukkua. Susien uhatessa koirat pyrkivät sekoittamaan susien saalistuskäyttäytymisen. Tarvittaessa koirat pystyvät myös taistelemaan petoja vastaan. Tällöin ne eivät saa rakenteeltaan olla liian massiivisia.

Puolassa owczarek podhalanskeja käytetään edelleenkin alkuperäisessä laumanvartiointitehtävässä kuten myös kotien ja tehtaiden vartioinnissa. Puolassa podhalanskien hyöty on huomattu myös suojehtaessa karjaa lihansyöjäpedoilta, joten koirien käyttöä laumojen vartioinnissa tuetaan. Suomessa podhalanskit ovat pääasiassa pihavahteja tai seurakoiria. Rotu soveltuu parhaiten maaseudulle ja haja-asutusalueille, joissa sillä on oma reviiri tai eläinlauma vartioitavaksi. Suomessa halutaan säilyttää rodun käyttööminaisuudet laumanvartijana, joten tavoitteena on tiedottaa rodun alkuperäisestä käyttötarkoituksesta mm. kotieläinkasvattajia.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Suomeen rotu saapui 1990, ja vuoden 2025 loppuun mennessä on Suomessa rekisteröity 1030 owczarek podhalanskia.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Ennen vuotta 2001 owczarek podhalanski kuului rotuna Slovakianpaimenkoirayhdistyksen alaisuuteen. Vuoden 2000 lopulla saatiin kerättyä aktiivinen harrastajajoukko, jotka lähtivät viemään eteenpäin ajatusta omasta rotuyhdistyksestä. Suomen Owczarek Podhalanskit ry:n perustamiskokous on pidetty 17.1.2001 Hollolassa. Yhdistys on hyväksytty merkittäväksi yhdistysrekisteriin 25.2.2002. Vuonna 2009 Suomen Owczarek Podhalanskit ry. sai anomuksestaan rotua harrastavan yhdistyksen statuksen.

Yhdistyksen tarkoituksena on tehdä owczarek podhalanski -rotua tunnetuksi sekä edistää puhtasrotuisten ja terveiden owczarek podhalanskien jalostusta. Lisäksi yhdistyksen tavoitteena on ohjata jäseniään kouluttamaan sekä kasvattamaan podhalanskejaan oikein. Edistää koirien työkäyttöä laumanvartijana kotieläintiloilla.

Owczarek podhalanski on rotujärjestönsä Suomen Seurakoirayhdistys ry:n (SSKY) alainen rotu. Yhdistys on ollut SSKY:n jäsenyhdistys vuodesta 2001 alkaen, ja Salpausselän Kennelpiirin jäsenyhdistykseksi se hyväksyttiin vuonna 2002. Suomen Kennelliitto - Finska Kennelklubben ry:n jäsenyhdistykseksi yhdistys on hyväksytty 23.3.2003.

Yhdistyksen toiminta kattaa koko maan. Yhdistys järjestää vuosittain syys- ja kevätpäivät sekä julkaisee jäsenlehteä kaksi kertaa vuodessa. Vuosittaisten tapaamisten yhteydessä on järjestetty erilaisia luentoja, luonneprofiilitestauksia, epävirallisia näyttelyitä sekä jalostustarkastuksia. Yhdistys on järjestänyt myös kolme kertaa pentunäyttelyn. Yhdistyksellä on omat kotisivut (www.podhalanski.fi) sekä pentuvälitys.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Vuoden 2025 lopussa varsinaisia jäseniä oli 38.

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Yhdistyksen hallitus nimeää yhdistyksen jäsenistä jalostustoimikunnan (vähintään kaksi henkilöä) tai jalostusneuvojan. Jalostustoimikunnan jäsenen/jalostusneuvojan toimintakausi on kolme vuotta kerrallaan. Jalostustoimikunta/jalostusneuvoja voi tarvittaessa nimetä ns. asiantuntijajäseniä, joita se kuulee erityiskysymyksissä.

Yhdistys järjestää vähintään kerran vuodessa jalostustarkastustilaisuuden, joka on yhdistyksen jäsenille maksuton. Nykyään jalostustarkastukset voidaan suorittaa myös virallisten näyttelyiden yhteydessä niissä näyttelyissä, joissa rodun jalostustarkastuksia suorittava ulkomuototuomari on näyttelyssä arvostelemassa.

Jalostustoimikunta on aktiivisesti yhteydessä yhdistyksen kasvattajajäseniin kerätäkseen tietoa ja tehdäkseen tilastoja, pitääkseen pentuvälitystä ja uroslistaa sekä kuullakseen kasvattajien mielipiteitä rodun jalostuksen näkymistä. Jalostustoimikunnan/jalostusneuvojan tehtäväksi määriteltiin myös luonneprofiilianalyysin kehittäminen ja testauksen aloittaminen rodun keskuudessa. Sittenkin jalostustoimikunta on ottanut kantaa luonneprofiilitestauksen toimivuudesta ja luotettavuudesta, sillä testi on kehitysasteella, eikä testi korreloi virallisen luonnetestin kanssa. **Kyseistä luonneprofiilitestausta ei enää podhalanskeille tehdä eikä sitä ole kehitetty eteenpäin. Nykyään rodulla on tehtynä käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili.**

Jalostustoimikunta/jalostusneuvoja julkaisee rotuinfoa, vastaa rotuun liittyviin tiedusteluihin ja huolehtii jalostukseen liittyvästä informaationkulusta, sekä antaa jalostusurossuosituksia narttujen omistajille (keskimäärin 3 – 5 suositusta/v). Jalostustoimikunnan/-neuvojan tehtäviin kuuluu myös jäsenlehden jalostustoimikunta-palstan toimittaminen. Jalostustoimikunnan henkilöitä koulutetaan Koira-Expossa ja jalostusneuvojen kursseilla mahdollisuuksien mukaan.

Yhdistys osallistuu ulkomuototuomarien erikoiskoulutus- ja koearvostelu- tilaisuuksiin järjestämällä mallikoirat ja koulutusmateriaalin rotujärjestön pitämiin tilaisuuksiin. Erikoiskoulutus- ja koearvostelutilaisuuksista päättää rotujärjestö Suomen Seurakoirayhdistys ry. ja niitä järjestetään sen mukaan, miten tuomarikokelaat niitä rodulle anovat. Yhdistyksen hallitus ja jalostustoimikunta/-neuvoja etsivät kollegioon tarvittavat koirat, joiden tulee edustaa sekä rotunsa huippua, mutta myös rotumääritelmästä poikkeavia koiria tulee esittää.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rotu saapui Suomeen vuonna 1990 ja ensimmäinen Suomessa syntynyt pentue rekisteröitiin vuonna 1993. Nykyisin vuosittain syntyy keskimäärin 30 pentua.

Rodun rekisteröintimäärien kasvu viimeisen viiden vuoden aikana on pysynyt tasaisena. Laumanvartijarodut yleensä, joihin podhalanskikin kuuluu, ovat tulleet tutummiksi viime vuosina erilaisten rotuesittelyjen ja infotilaisuuksien kautta. Laumanvartijarotuisista kiinnostuneet ihmiset ovat kaiketi löytäneet owczarek podhalanskin rotuna, jota ei pidetä vartiointitaipumuksiltaan kaikkein tiukimpana koirana. Tulee kuitenkin muistaa, että kyseessä on koirarotu, jolla on kaikki vartioivan koiran ominaisuudet kuten muillakin laumanvartijoilla eikä se siten sovi välttämättä ensimmäiseksi koiraksi.

Owczarek podhalanskin jalostuspohja on hyvin kapea, ja rodun perinnöllinen monimuotoisuus on hyvin vähäistä. Rodun kanta niin Suomessa, maailmalla kuin sen kotimaassa Puolassakin on geneettisesti kovin suppea. Jalostukseen käytettäviä yksilöitä on vähän ja nekin usein periytyvät samoista puolalaisista kantakoirista.

Jalostuspohjan laajuus

Perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa rodun geeniversioiden (alleelien) runsautta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä

elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä. (Lähde: MMT Katariina Mäki 5.8.2013)

Owczarek podhalanskien osalta jalostukseen on käytetty jo vuosia samansukuisia koiria, joten tämä on pienentänyt jo ennestäänkin suppeaa monimuotoisuutta rodussa. Valitettava tosiasia on, että rodussa lähes kaikki yksilöt polveutuvat samoista puolalaisista koirista ja ovat täten jossain määrin sukua toisilleen.

Tarkasteltaessa keskimääräisiä rekisteröintejä esim. kahden viimeisimmän sukupolven aikana, saadaan keskimääräiseksi yhden sukupolven aikaiseksi rekisteröintimääräksi **130** koiraa. Tällöin yhdellä koiralla saisi olla jälkeläisiä enintään **7** pentua ja toisessa polvessa enintään **13** pentua.

Rotu on saanut Suomessa edistyksellisen aseman verrattuna muihin Pohjoismaihin. Seuraavaksi tunnetuin rotu on Tanskassa, josta löytyy muutama kasvattaja ja useampia harrastajia. Ruotsissa ja Norjassa rotu on vielä hyvin tuntematon ja harvinainen. Tietävästi Ruotsissa on syntynyt vain yksi pentue ja Norjassa on vain muutama koira. Owczarek podhalanski on maailmalla lukumääräisesti varsin pieni rotu. Viime vuosina rodun suosio on kuitenkin kasvanut niin kotimaassaan Puolassa kuin myös muualla Euroopassa (Ranska, Hollanti, Saksa). Pelkästään vuoden **2024** aikana rodun maailmanlaajuisesta tietokannasta tulee **378** osumaa syntymävuoden perusteella haettuna. Euroopan lisäksi yksittäisiä kasvattajia on nykyään mm. USA:ssa, Chilessä, Venäjällä, Baltian maissa, Australiassa ja Iso-Britanniassa. Podhalanskien asema Suomessa on pysynyt hyvin samanlaisena viimeiset 10 vuotta, pentuja on rekisteröity viimeisten neljän sukupolven aikana keskimäärin **35,5** kpl/vuosi.

Puolan tilanne rodun rekisteröintimäärien suhteen on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kasvattajien lukumäärä on noussut runsaasta kymmenestä reilusti yli kolmeenkymmeneen kasvattajaan. Puolassa on melko huolettomasti käytetty matadoriuroksia ja vaikutukset näkyvät edelleen nykykoirien sukutauluissa. Puolalaiset kasvattajat ovatkin ryhtyneet geenipoolia laajentaakseen hakemaan jalostusmateriaalia suoraan vuoristosta. Vuoristossa elää työikätyössä olevia alkuperäisiä koiria, joilla on vahvat vartiointitaitumukset. Näiden pentujen vanhempia ei tunneta neljää sukupolvea taaksepäin, mutta tämä on keino yrittää laajentaa rodun geenipoolia. Näitä koiria kutsutaan nimellä Ksiega Wstepna eli KW.

Puolassa nämä KW-koirat ovat erittäin kiinnostavia kasvattajien keskuudessa, sillä niiden jalostusta on ohjannut niiden rodunomaiset käyttöominaisuudet enemmän kuin ulkomuoto. Vain vahvat ja kestävät, luonteeltaan rodunomaiset ja hankalissa oloissa liikkumaan pystyvät koirat on todettu käytännöllisiksi ja niitä on käytetty jalostukseen. Jalostuskoirien karsinta alkuperäisissä oloissa vuoristossa on monesti ankarampaa kuin kotikoirien. Valitettavasti näitä koiria, joita on onnistuttu löytämään vuoristosta, on pidetty niin kiinnostavina ja haluttuina, että joidenkin kohdalla niitä on erehdytty käyttämään useille eri nartuille ja näin ollen saatu hyöty on mennyt hukkaan. Näiden KW-koirien jälkeläisiä on tuotu muutamia myös Suomeen lähivuosina. Toisaalta KW-koiran taustoista ei tiedetä mitään, ja koira voi olla yhtä hyvin lähtöisin rekisteröimättömästä pentueesta (esim. liian tiheän pennutuksen seurauksena koiria ei hyväksytty rekisteriin).

Koska rodun historia Suomessa on hyvin lyhyt, käytetään jalostuspohjana tänäkin päivänä vielä paljon alkuperäistä materiaalia. Tämä edellyttää, että kasvattajat tarkkailevat geenipoolin laajuutta ja pyrkivät kasvattamaan sitä entisestään käyttämällä mahdollisuuksien mukaan tuontikoiria ja toisaalta tiedostavat sen, että yhtä ja samaa koiraa ei voi käyttää useita kertoja jalostukseen saman sukupolven aikana.

Tuontikoirat ovat paljon sukua toisilleen ja ulkomailla käytettyjen matadoriurosten laaja esiintyminen vaikeuttaa geenipohjan laajentamista tuontikoirien avulla. Lähes kaikki tuontikoirat polveutuvat samoihin puolalaisiin koiriin, joita rodun isäntämaa on käyttänyt jalostuksessa erityisen runsaasti. Pikkuhiljaa rodun alkuperämaassa on alettu tuomaan vielä työikätyssä olevia koiria vuoristosta jalostuskäyttöön.

Rekisteröintimäärät Suomessa ja tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Owczarek podhalanski -rodun rekisteröintimäärät ovat pysyneet melko tasaisina viimeiset 10 vuotta, joskin viimeisten viiden vuoden aikana rekisteröintimäärät ovat hieman **nousseet** (Taulukko 1). Keskimäärin vuosina **2020 – 2025** rekisteröitiin **30** kotimaista ja **2,4** tuontikoiraa/vuosi.

Vuositilasto - rekisteröinnit

Vuositilasto - rekisteröinnit											
	2025	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Pennut (kotimaiset)	15	41	19	57	19	31	30	34	10	26	31
Tuonnit	2	1	4	3	2	1	4	10	3	2	2
Rekisteröinnit yht.	17	42	23	60	21	32	34	44	13	28	33
Pentueet	3	8	3	7	3	5	4	5	2	3	4
Pentuekoko	5	5,1	6,3	8,1	6,3	6,2	7,5	6,8	5	8,7	7,8
Kasvattajat	3	4	3	5	2	4	3	3	2	3	4
jalostukseen käytetyt eri urokset											
- kaikki	3	8	3	6	2	5	4	4	2	3	3
- kotimaiset	2	6	1	3		1	1	3	2	1	1

- tuonnit	1	2	2	3	2	4	2	1		2	2
- ulkomaiset	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3 v 3 kk	5 v 10 kk	4 v 7 kk	5 v 4 kk	4 v 1 kk	2 v 7 kk	3 v 3 kk	4 v 1 kk	3 v 1 kk	5 v 4 kk	4 v 2 kk
jalostukseen käytetyt eri nartut											
- kaikki	3	8	3	7	3	5	4	5	2	3	4
- kotimaiset	3	6	3	5	2	5	3	4	2	2	3
- tuonnit		2		2	1		1	1		1	1
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	5 v 5 kk	3 v 10 kk	3 v 10 kk	3 v 10 kk	3 v 9 kk	3 v 8 kk	3 v 8 kk	3 v 11 kk	2 v 6 kk	3 v 6 kk	4 v 5 kk
Isoisät	6	12	5	12	5	8	6	8	3	5	7
Isoäidit	6	13	5	11	5	9	7	8	4	6	6
Sukusiitosprosentti	3,15%	3,57%	3,80%	3,05%	2,98%	3,32%	2,60%	2,85%	2,28%	2,13%	2,80%

Taulukko 1. Vuositilasto – rekisteröinnit 2015-2025

Tietoa sukusiitoksesta

Tehollisen populaation määrä verrattuna rekisteröinteihin on Suomessa kovin pieni (taulukko 2). Tehollisella populaatiolla tarkoitetaan laskennallista arviota rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Tehollinen koko kertoo kuinka monen yksilön geeniversioita tietyssä rodussa on. Esimerkiksi luku 50 kertoo, että rodun perinnöllinen vaihtelu koostuu 50 eri koiran geeniversioista. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Vuositalasto - jalostuspohja											
	2025	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Per vuosi											
- pentueet	3	8	3	7	3	5	4	5	2	3	4
- jalostukseen käytetyt eri urokset	3	8	3	6	2	5	4	4	2	3	3
- jalostukseen käytetyt eri nartut	3	8	3	7	3	5	4	5	2	3	4
- isät/emät	1	1	1	0,86	0,67	1	1	0,8	1	1	0,75
- tehollinen populaatio	4 (67%)	11 (69%)	4 (67%)	9 (64%)	3 (50%)	7 (70%)	5 (62%)	6 (60%)	3 (75%)	4 (67%)	5 (62%)
- uroksista käytetty jalostukseen	0%	4%	0%	4%	0%	18%	27%	21%	0%	14%	6%
- nartuista käytetty jalostukseen	8%	0%	0%	9%	0%	27%	32%	19%	29%	7%	12%
Per sukupolvi (4 vuotta)											
- pentueet	21	21	18	19	17	16	14	14	16	18	21

- jalostukseen käytetyt eri urokset	15	13	11	12	13	13	12	9	12	11	15
- jalostukseen käytetyt eri nartut	16	15	14	15	13	13	11	12	13	15	15
- isät/emät	0,94	0,87	0,79	0,8	1	1	1,09	0,75	0,92	0,73	1
- tehollinen populaatio	21 (50%)	19 (45%)	17 (47%)	18 (47%)	17 (50%)	17 (53%)	15 (54%)	14 (50%)	17 (53%)	18 (50%)	20 (48%)
- uroksista käytetty jalostukseen	3%	3%	7%	12%	19%	20%	20%	15%	9%	11%	8%
- nartuista käytetty jalostukseen	5%	4%	9%	16%	20%	26%	21%	15%	19%	13%	15%

Taulukko 2. Sukusiitosaste ja tehollinen populaatiokoko 2015 -2025. (Lähde: KoiraNet jalostustietojärjestelmä)

Nyrkkisääntönä voidaan pitää, että tehollinen koko on enimmillään neljä kertaa jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä. Paras tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen. Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä on käytössä jalostuskoirien lukumääriin perustuva laskenta. Tämä antaa kuitenkin tehollisesta koosta suuren yliarvion, sillä sen oletuksena on, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Suomessa jalostukseen on käytetty aivan liian usein samoja uroksia sekä narttuja. Uusintayhdistelmien tekeminen ei ole toivottavaa.

Koiria käytetään melko vanhoina jalostukseen. Urosten kohdalla tämä trendi on jopa toivottavaa, sillä mitä enemmän uroksen aiempien pentueiden terveydestä tiedetään, ja mitä pidempään uros pysyy terveenä vanhempanakin, osoittaa tämä koiran olevan elinvoimainen. Urosten siementen laatu alkaa kuitenkin heiketä 7 ikävuoden jälkeen. Narttujen keskimääräinen jalostuskäyttöikä on n. 4 vuotta.

Sukusiitos

Sukusiitoksessa uros ja narttu ovat toisilleen läheisempää sukua kuin serkukset. Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %. (Lähde kennelliitto.fi, Mäki K)

		Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
#	Uros	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat. %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	SKERNEBO'S DAREK s. 2010	3	31	9,90%	10%	1	2	5	41
2	VALONPISARAN MUSTI s. 2015	3	29	9,27%	19%	1	3	3	29
3	MOSKAL SUCHY LAS VEGAS s.2017	4	25	7,99%	27%	6	36	4	25
4	ZDZIEBKO GWIAZDOR KU OWCOM s.2018	3	25	7,99%	35%	1	6	3	25
5	COCONUT SKY ASORTI s.2016	3	23	7,35%	42%	2	19	3	23
6	BAKAN SNIEZIJKĄ BAJKA s.2016	4	22	7,03%	50%	2	11	4	22
7	FUNGO EMILIO s.2014	2	19	6,07%	56%	6	33	2	19
8	MAREK s.2013	2	16	5,11%	61%	5	33	2	16
9	DON JUAN IMPERIO DEL AMOR s.2018	2	13	4,15%	65%	0	0	2	13
10	KALLIOVAARAN IWAN TATRA s.2019	2	13	4,15%	69%	0	0	2	13
11	GEORGES DU DOMAINE DES DHALBERGS s.2011	1	11	3,51%	73%	4	24	2	18
12	KALLIOVAARAN WALKON TATRA s.2010	2	8	2,56%	75%	0	0	3	20
13	ZUZZUSTYLE ARGUS s.2017	1	8	2,56%	78%	0	0	1	8
14	VALONPISARAN ODIN s.2019	1	8	2,56%	80%	1	6	1	8
15	FUNGO ARNTRUD s.2009	2	7	2,24%	82%	3	19	4	22
16	HARROWGUARDS LIQUOR TAR AND TOMB s.2019	1	7	2,24%	85%	0	0	2	14
17	UMILONY JANICEK NA GÓRALSKO NUTE s.2013	1	7	2,24%	87%	4	34	1	7
18	KALLIOVAARAN IWANHOE TATRA s. 2019	1	6	1,92%	89%	0	0	1	6
19	SPRING SPIDER ALPEJSKIE ZAURCZENIE s. 2018	1	6	1,92%	91%	3	15	1	6
20	FUNGO ICE s. 2020	1	6	1,92%	93%	0	0	1	6

Taulukko 4. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta
6 urosta on käytetty tuottamaan 50 % ajanjakson pennuista

			Tilastointiaika		Toisessa polvessa		Yhteensä	
#	Narttu	Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	VALONPISARAN SYYPÄÄ SUN HYMYYN s.2014	4	33	10,54%	2	11	4	33
2	POCIECHA ZAGUBIONE MARZENIA s. 2013	2	23	7,35%	2	7	2	23
3	X' ADI MICHALOWE RANCZO s. 2019	3	20	6,39%	0	0	3	20
4	VALONPISARAN ADALMIINAN HELMI s.2018	3	16	5,11%	1	4	3	16
5	WARMIA ZAGUBIONE MARZENIA s. 2018	2	15	4,79%	1	6	2	15
6	FUNGO ALWINA s. 2009	1	13	4,15%	0	0	2	15
7	VALONPISARAN HULDA HUOLETON s. 2017	2	13	4,15%	1	6	2	13
8	FUNGO ELENA s. 2014	2	12	3,83%	4	20	2	12
9	HARROWGUARDS SILVER CRESCENT MOON s. 2019	2	12	3,83%	0	0	2	12
10	VALONPISARAN FREIJA s. 2019	1	11	3,51%	0	0	1	11
11	TAEZHNOE DIVO ULA PRECIOUS JEWEL s. 2017	1	11	3,51%	6	33	1	11
12	VALONPISARAN KUTRI s. 2018	2	11	3,51%	0	0	2	11
13	NUPPULINNAN AAMUN SARASTUS s. 2012	1	10	3,19%	0	0	1	10
14	FUNGO BETTINA s. 2011	2	9	2,88%	5	33	3	16
15	KALLIOVAARAN CESARZOWA TATRA s. 2014	1	9	2,88%	4	28	1	9
16	VALONPISARAN TIMANTIT ON IKUISIA s. 2014	2	9	2,88%	6	38	2	9
17	KALLIOVAARAN IWANKA TATRA s. 2019	1	9	2,88%	1	6	1	9
18	VALONPISARAN HIRMUISEMPI HIRMUISIN s. 2017	1	9	2,88%	2	19	1	9
19	GRACE DU DOMAINE DES DHALBERGS s. 2011	1	7	2,24%	10	76	2	15
20	MISZA s. 2012	1	7	2,24%	0	0	1	7

Taulukko 5. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua

Jalostuskoirien käyttömäärät

#	Uros	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat. %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	VALONPISARAN MUSTI	2	17	12,88%	13%	1	3	3	29
2	ZDZIEBKO GWIAZDOR KU OWCOM	2	17	12,88%	26%	1	6	3	25
3	BAKAN SNIEZIJKĄ BAJKA	3	16	12,12%	38%	2	11	4	22
4	KALLIOVAARAN IWAN TATRA	2	13	9,85%	48%	0	0	2	13
5	MOSKAL SUCHY LAS VEGAS	2	11	8,33%	56%	6	36	4	25
6	FUNGO EMILIO	1	8	6,06%	62%	6	33	2	19
7	DON JUAN IMPERIO DEL AMOR	1	8	6,06%	68%	0	0	2	13
8	VALONPISARAN ODIN	1	8	6,06%	74%	1	6	1	8
9	HARROWGUARDS LIQUOR TAR AND TOMB	1	7	5,30%	80%	0	0	2	14
10	FUNGO ICE	1	6	4,55%	84%	0	0	1	6
11	KALLIOVAARAN IWANHOE TATRA	1	6	4,55%	89%	0	0	1	6
12	CARLO JAGODOWY SWIAT	1	5	3,79%	92%	0	0	1	5
13	FUNGO JÄPÄ JEKKU	1	4	3,03%	95%	0	0	1	4
14	HARROWGUARDS MOONLIGHT LONGING N BITTERNESS	1	4	3,03%	98%	0	0	1	4
15	FUNGO GIDEON	1	2	1,52%	100%	0	0	1	2

Taulukko 6. Viimeisen sukupolven (4 vuotta: 2022 - 2025) aikana jalostukseen käytetyt urokset

Taulukosta 6 voidaan todeta että vain **5** eri urosta on käytetty tuottamaan puolet (50 % = 50 kpl) viime sukupolven (**2022–2025**; sukupolvi = 4 vuotta) aikana syntyneistä pennuista. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä että puolet viime sukupolven aikana syntyneistä pennuista on saatu aikaan vain **5,1** prosentilla lisääntymiskykyisistä uroksista (v. **2018 - 2023**) rekisteröitiin **98** urosta, josta **5 kpl = 5,1 %**). Kaiken kaikkiaan jalostukseen käytettiin vain **15** urosta, mikä muodostaa noin **15,3 %** lisääntymiskykyisistä uroksista, eli noin **84,7 %** kaikista urosten geeneistä jää käyttämättä. Se mikä eniten vähentää perinnöllistä vaihtelua on että käytetään hyvin pientä määrää koiria jalostukseen ja se että yksittäisiä yksilöitä käytetään liikaa. On todella haasteellista löytää jatkossa erisukuisia parituskumppaneita koirille.

#	Narttu	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	VALONPISARAN ADALMIINAN HELMI	3	16	12,12%	1	4	3	16
2	X' ADI MICHALOWE RANCZO	2	15	11,36%	0	0	3	20
3	WARMIA ZAGUBIONE MARZENIA	2	15	11,36%	1	6	2	15
4	HARROWGUARDS SILVER CRESCENT MOON	2	12	9,09%	0	0	2	12
5	VALONPISARAN FREIJA	1	11	8,33%	0	0	1	11
6	VALONPISARAN SYYPÄÄ SUN HYMYYN	1	10	7,58%	2	11	4	33
7	KALLIOVAARAN IWANKA TATRA	1	9	6,82%	1	6	1	9
8	NENASKON LUMI	1	6	4,55%	0	0	1	6
9	KALLIOVAARAN JOLANDA TATRA	1	6	4,55%	0	0	1	6
10	VALONPISARAN ODESSA	1	6	4,55%	0	0	1	6
11	VALONPISARAN HULDA HUOLETON	1	5	3,79%	1	6	2	13
12	FUNGO HELMIINA	1	5	3,79%	1	4	1	5
13	FUNGO ISADORA	1	5	3,79%	0	0	1	5
14	FUNGO IINA	1	4	3,03%	0	0	1	4
15	NENASKON FAUNA	1	4	3,03%	0	0	1	4
16	HARROWGUARDS NOVEMBER SONGS	1	3	2,27%	0	0	1	3

Taulukko 7. Viimeisen sukupolven (4 vuotta: 2022-2025) aikana jalostukseen käytetyt nartut

Taulukosta 7 voidaan todeta että vain 5 eri narttua on käytetty tuottamaan yli puolet (52,26 % = 69 kpl) viime sukupolven (2022-2025; sukupolvi = 4 vuotta) aikana syntyneistä pennuista. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä että puolet viime sukupolven aikana syntyneistä pennuista on saatu aikaan vain 4,5 prosentilla lisääntymiskykyisistä nartuista (v. 2018 - 2023) rekisteröitiin 111 narttua, josta 5 kpl = 4,5 %). Kaiken kaikkiaan jalostukseen käytettiin vain 16 narttua, mikä muodostaa noin 14,4% lisääntymiskykyisistä nartuista, eli noin 85,6 % kaikista narttujen geeneistä jää käyttämättä.

Rodun koirien keskinäinen sukulaisuus

Viidenneksi käytetyimmän uroksen Moskal Suchy Las Vegasin poikia ovat neljänneksi käytetyin uros Kalliovaaran Iwan Tatra sekä yhdenneksitoista käytetyin Kalliovaaran Iwanhoe Tatra sekä kolmanneksitoista käytetyin Fungo Jäpä Jekku. Joista veljeksiä ovat Kalliovaaran Iwan Tatra ja Kalliovaaran Iwanhoe Tatra. Kuudenneksi käytetyimmän uroksen Fungo Emilion poikia ovat veljekset yhdeksänneksi käytetty Harrowguards Liquor Tar And Tomb ja neljänneksitoista käytetyin Harrowguards Moonlight Longing N Bitterness. Fungo Emilio on viidenneksitoista käytetyimmän Fungo Gideonin puoliveli ja kymmenenneksi käytetyin Fungo Ice on Fungo Emilion siskon poika.

Kuudenneksi käytetyimmän nartun Valonpisan Syypää Sun Hymyyn siskon tyttöjä ovat eniten käytetty Valonpisan Adalmin Helmi ja yhdenneksitoista käytetyin Valonpisan Hulda Huoleton, jonka tytär on kahdeksanneksi käytetyin Nenaskon Lumi. Eniten käytetyimmän nartun Valonpisan Adalmin Helmen tytär on viidenneksitoista käytetyin Nenaskon Fauna. Kolmanneksi käytetyin narttu Warmia Zagubione Marzenia on kymmenenneksi käytetyimmän

Valonpisan Odessan emä. Neljänneksi käytetyin Harrowguards Silver Crescent Moon on kuudenneksitoista käytetyimmän Harrowguards November Songsin sisko. Seitsemänneksi käytetyin Kalliovaaran Iwanka Tatra on yhdeksänneksi käytetyimmän Kalliovaaran Jolanda Tattran emä. Kolmanneksitoista käytetyin Fungo Isadora ja neljänneksitoista käytetyin Fungo Iina ovat siskoja ja kahdenneksitoista käytetyimmällä Fungo Helmiinalla on sama emä.

Viidenneksi käytetyin uros Moskal Suchy Las Vegas on isänä uroksille neljänneksi käytetyin Kalliovaaran Iwan Tatra ja yhdenneksitoista käytetyin Iwanhoe Tatra ja kolmanneksitoista käytetyin Fungo Jäpä Jekku sekä nartuille seitsemänneksi käytetyin Kalliovaaran Iwanka Tatra ja viidenneksitoista käytetyin Nenaskon Fauna. Kuudenneksi käytetyimmän uroksen Fungo Emilion poikia ovat yhdeksänneksi käytetyin Harrowguards liquor Tar And Tomb ja neljänneksitoista käytetyin Harrowguards Moonlight Longing N Bitterness sekä tyttäriä neljänneksi käytetyin Harrowguards Silver Crescent Moon ja kuudenneksitoista käytetyin Harrowguards November Songs. Toiseksi käytetyin uros Zdziebko Gwiazdor Ku Owcom on kahdeksanneksi käytetyimmän nartun Nenaskon Lumi isä. Kahdeksanneksi käytetyin uros Valonpisan Odin ja viidenneksi käytetyin narttu Valonpisan Freija ovat sisaruksia ja kymmenenneksi käytetyin narttu Valonpisan Odessa on Valonpisan Odinin tytär. Kolmanneksi käytetyimmän uroksen Bakan Sniezijka Bajkan tytär on yhdeksänneksi käytetyin narttu Kalliovaaran Jolanda Tatra.

Yhteenveto rodun jalostuspohjan laajuudesta

Rodun alkuperämaassa jalostuspohja on kapea, ja samoin Suomessa. Tuontikoirien avulla pyritään laajentamaan geenimonimuotoisuutta, mutta se on liki mahdotonta koirien omatessa samat sukutaustat.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Rodun kanta pohjautuu pitkälti samoista koirista ja sukulinjoista Euroopassa ja Pohjoismaissa, joten geenimonimuotoisuuden lisääminen on lähes mahdotonta. Suomessa jalostuksen ulkopuolelle jää koiria, joille ei ole tehty terveystai käyttäytymistutkimuksia.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Rodulla ei ole PEVISA-ohjelmassa jälkeläismäärärajoitusta.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

Käyttötarkoitus: paimen- ja vahtikoira. Rodun kunnioitusta herättävä olemus ja kauneus tekevät siitä hyvän seuralaisen.

Käyttäytyminen/luonne: rauhallinen, älykäs ja tarkkaavainen.

Hylkäävät virheet: vihaiisuus tai liiallinen arkuus sekä selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen.

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodunkäyttötarkoituksesta

Owczarek podhalanski luokitellaan rotumääritelmässään paimen- ja vahtikoiraksi. Ennen kaikkea rotu on laumanvartijakoira. Luonteen tarkastelussa tulee huomioida rodun alkuperäinen käyttötarkoitus, joka on ollut suojella lammaslaumoja varkailta ja petoeläimiltä, kuten susilta. Paimentaminen on ollut sivutehtävänä, ja sitä varten on yleensä ollut laumassa varsinaiset paimenkoirat.

Rotumääritelmä kertoo lisäksi rodun olevan kunnioitusta herättävän olemuksensa sekä kauneutensa ansiosta hyvä seuralainen. Seurakoiraksi tätä rotua ei kuitenkaan suositella, sillä sen vahva vartiointivietti menee ulkonäöllisten seikkojen edelle ja rotu vaatii sille ominaista vahtiaktiiviteettia, jotta koiran vartiointivietti ei ilmenny ongelmakäyttäytymisenä.

Rotumääritelmä kuvailee koiraa rauhalliseksi, älykkääksi ja tarkkaavaiseksi. Tyypillinen owczarek podhalanski seuraa herkeämättä ilman hermostuneisuuden merkkejä ympäristöään. Se uhkuu itsevarmuutta ja rauhallisuutta. Se säästää voimiaan mahdollisia tulevia koitoksia varten ja on sen vuoksi yleensä hyvin laiskanoloisesti paikallaan. Pimeän tullen se aloittaa reviirin kiertämisen ja tarvittaessa haukkumalla varoittaa läsnäolostaan mahdollisia uhkaajia.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Tilanne luonteissa tänä päivänä

Rodun tilanteesta ei ole tällä hetkellä kovin hyvää todellista tilastotietoon perustuvaa kuvaa. Yhdistys on ryhtynyt kartoittamaan koirien käyttäytymistä virallisista luonnetesteistä, rodun omasta luonneprofiilianalyysistä, harrastajakyselyiden vastauksista sekä näyttelyarvostelujen luonneosioista saatujen tietojen avulla. Työ on vielä kesken, sillä materiaalia on toistaiseksi kovin vähän. Yhdistys onkin pyrkinyt lisäämään harrastajien tietoisuutta luonteen tärkeydestä niin jalostuksen yhtenä kriteerinä kuin sen merkitystä päivittäisessä elämässä. Jäseniä kannustetaan tietoa lisäämällä viemään omia koiriaan virallisiin testeihin, MH-luonnekuvaukseen ja luonnetestiin.

Näiden toimenpiteiden avulla on tarkoitus kerätä tietoa rodun yksilöistä, jotta saadaan selville vastaavtko rodun yksilöt rodusta annettuja luonne- ja käyttäytymiskuvauksia. Luonneprofiilia päädyttiin kehittämään, koska haluttiin nopea ja yksinkertainen helposti järjestettävissä oleva tapa kerätä tietoa rodun käyttäytymisestä. Pienen podhalanskiaharrastajaryhmän ja yhdistyksen jalostustoimikunnan kesken määriteltiin aikanaan podhalanskille ihanneluonneprofiili, johon rodun oman luonnetestin tuloksia verrataan. Tuolloin ryhmä rodun harrastajia arvioi että ihannekoira on rauhallinen, rohkea ja hieman pehmeä, ja näitä ominaisuuksia haluttiin lisätä sen aikaiseen tilanteeseen nähden. Tavoitteena oli tasapainoinen ja rodunomainen owczarek podhalanski. Rodun omaa luonnetestausta ei ole järjestetty nyt useampaan vuoteen koska yhdistyksellä ei ole ollut resursseja järjestää testiä.

Näyttää kuitenkin siltä, että luonneprofiilitestaus ei ole vielä loppuun asti hiottu, eikä se ilmeisestikään mittaa samoja ominaisuuksia, kuin esim. virallinen luonnetesti. Vertailtaessa näitä kahta menetelmää, voidaan todeta että luonteen profiilit poikkeavat toisistaan. Virallisissa luonnetesteissä on käynyt 33 koiraa (vuosina 1990-2025), MH-luonnekuvauksessa on käynyt 3 koiraa (vuosina 2018-2025) ja luonneprofiililla on saatu käyttäytymistietoja 16 koirasta (2008-2013).

Luonnetestit 2010-2020

Luonnetestin yleisimmät arvosanat:

Toimintakyky Pieni (-1)

Terävyys Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua (+1a)

Puolustushalu Kohtuullinen, hillitty (+3) tai pieni (+1)

Taisteluhalu Riittämätön (-2)
Hermorakenne Hieman rauhaton (+1a)
Temperamentti Kohtuullisen vilkas (+2)
Kovuus Hieman pehmeä (+1)
Luoksepäästävyys Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen (+2a)
Laukauspelottomuus Laukauskokematon ++

Rodulle ei ole vielä tehty luonnetestin ja MH-luonnekuvauksen ihanneprofiilia. Käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili on tehty.

Laumanvartijarotuisten koirien luonteen testausmenetelmistä ollaan tänä päivänä montaa mieltä, koirien käyttäytymisasiantuntijoiden mukaan luonnetesti harjaantuneen, laumanvartijoita testanneen luonnetestituomarin tekemänä on hyvä ja turvallinen testausmenetelmä. Kennelliiton kaikille roduille kehitettyä käyttäytymisen jalostustarkastusta on myös suositeltu testausmenetelmäksi. Tässä etuna on se, että testin tulokset näkyvät koiran tiedoissa SKL:n jalostustietokannassa. Tärkeää on, että koira ei paineistu liikaa testin aikana, jotta perusluonteeltaan pehmeät laumanvartijat eivät saa huonoja kokemuksia testaustilanteesta tai testien tekijöistä.

Koira omaa vahvan vartiointivietin ja itsenäisen toimintamallin. Sen tulee olla varautunut, mutta se ei saa olla arka.

Pidättyväisyys rodussa tulkitaan helposti arkuudeksi ja päinvastoin. Arkuus ja pidättyväisyys ovat kuitenkin kaksi aivan eri asiaa. Pidättyvälle koiralle muut ihmiset ovat kuin ilmaa: se ei välitä niistä juurikaan, mutta sallii niiden olemassaolon huomioimatta niitä sen enempää. Arka koira taas osoittaa pelkoaan joko uhkaamalla, aggressiivisuudella tai perääntymisellä.

Luonteen suhteen rodun suurin uhka on, että koiria menee ihmisille, jotka eivät ymmärrä rodunomaista luonnetta. Väärin kohdeltuna, ilman johdonmukaisuutta ja sosiaalistamista, koirasta saadaan aggressiivinen tai pelokas – pahimmassa tapauksessa molempia. Vahvan vartiointivietin omaava pelokas koira voi olla yhteiskunnassa vaarallinen. Uusille podhalanskin omistajille tulee painottaa, että tälle rodulle ensimmäisen vuoden sosiaalistaminen on kaikkein tärkeintä. Silloin se on totutettava kaikkiin tilanteisiin ja asioihin, joiden parissa se joutuu aikuisikäänään toimimaan. Sosiaalistamista owczarek podhalanskin kanssa ei toki voi jättää vain ensimmäiseen vuoteen, vaan se on jatkuttava myöhemminkin. Myös koiran liian suurta vartiointiviettiä on jo pentuna rajoitettava, ja sille on annettava oikeudet vartioida oikeita asioita oikeissa mittasuhteissa. Podhalanskille tulee asettaa määrätietoiset ja johdonmukaiset rajat jo pentuna.

Owczarek podhalanski on alkukantainen laumanvartijarotu. Rodun edustajan tulee olla voimiaan säästelevä, valmis toimimaan itsenäisesti ja tarvittaessa nopeasti. Se on valpas ja varovainen. Sen muisti on hyvä, sillä petoeläimet hyökkäävät usein samoista suunnista. Sen tulee siis muistaa mistä uhka viimeksi tuli, mutta se ei saa pelätä.

Owczarek podhalanski ei välttämättä ota kaikissa tilanteissa käskyjä ihmisiltä vastaan, sillä se on tottunut toimimaan vaaratilanteissa itsenäisesti ympäristön ärsykkeisiin reagoiden. Rauhallisina hetkinä se säästää itseään ja kerää voimia. Se saattaa näyttää nukkuvalta, mutta podhalanskin ote vartioinnista ei koskaan herkeä. Oma lauma, omat ihmiset ja kaikki mihin se on pentuna leimautunut, ovat sille kaikki kaikessa ja se puolustaa niitä tarvittaessa.

Kennelliiton kuolinsyytilaston mukaan rodun yksilöistä 3,33% lopetetaan keskimäärin 4 vuoden iässä käyttäytymis- tai luonneongelmien vuoksi. Määrä on pienentynyt, mutta rodun luonteisiin on silti kiinnitettävä jalostuksessa huomiota.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Rodun alkuperäinen käyttötarkoitus on ollut suojella lammasmaumoja Tatran vuoristossa Puolassa niin petoeläimiltä kuin varkailtakin. Parhaiten se tunnetaan lampaita susilaumoilta suojelevana laumanvartijana. Hiljalleen siitä on muodostunut pihoja vartioiva perheenjäsen, mutta sitä tavataan Puolassa myös alkuperäisessä tarkoituksessaan. Jonkin verran rotu on saanut kannatusta myös Suomessa karjatilojen vahtina petoeläimien, kuten susien varalta. Kiinnostus Podhalanskien työkäyttöön on ollut kasvussa ja Podhalanskeja löytyy jo useilta maito-, emolehmä- ja lammastiloilta.

Työkäyttö eläinlaumojen vahtina vaatii perusteellista sosiaalistamista vahdittaviin eläimiin jo pentuaikana. Käytännössä tämä tarkoittaa koiralle eläinten kanssa elämistä. Jos koiralla ilmenee jossain kehitysvaiheessa takaa-ajoon liittyviä leikkejä, tai lauman jäsenen vahingoittamista, ei sen ole suotavaa olla tekemisissä vahdittavien eläinten kanssa. Rodun kotimaassa Puolassa tällaiset yksilöt poistetaan työkäytöstä välittömästi.

Vaikka rodulla on myös ominaisuuksia toimia seurakoirana, sitä ei suositella vahvan haukuherkkyytensä ja vartiointiviettinsä vuoksi pelkäksi seurakoiraksi asumalähiöihin. Se on omimmillaan saadessaan vartioida omaa reviiriään tai eläinlaumaa, jotta sen vartiointivietti ei aiheuttaisi turhautumista ja sen myötä ongelmakäyttäytymistä.

Koiran työskentelytapa on pitää lammasmaumaa tiiviisti yhdessä, vartioida ympäristöä ja toimia itsenäisesti havaitessaan tunkeilijoita alueellaan. Podhalanskit eivät ole varsinaisia paimenkoiria, sillä sitä tehtävää laumassa hoitaa yleensä tähän tarkoitukseen kehitetyt rodut. Owczarek podhalanskilla ei itsenäisen toimintatapansa vuoksi ole juurikaan miellyttämisenhalua, mikä tekee sen kouluttamisesta haasteellista. Monesti omaan laumaansa kiintynyttä koira pidetään kuitenkin harrastajien keskuudessa miellyttämisenhaluisena, vaikka siltä puuttuu selkeä erityisesti palveluskoirilla esiintyvä halu tehdä töitä ohjaajansa kanssa.

Owczarek podhalanskin vaistonvaraisiin toimintoihin kuuluu voimien säästäminen aina kun se on mahdollista. Se saattaa vaikuttaa hyvinkin rauhalliselta maatessaan paikallaan, mutta se pysyy aina valppaana. Se on aina valmis toimimaan, kun sitä siltä edellytetään. Toiminnassaan se on hyvin itsenäinen ja käyttäytyy hyvin varmoin elkein. Podhalanski harvoin hyökkää ensimmäisenä, se pyrkii pysäyttämään tunkeilijat arvokkaalla olemuksellaan ja uhkaavalta näyttävällä käytöksellään. Tarvittaessa se kuitenkin pystyy myös kovempiin otteisiin. Sen tasapainoinen luonne, vahva itsetunto ja hyvä tilannetaju estävät sitä tekemästä ylilyöntejä. Usein podhalanskin pelkkä olemassaolo ja vahva varoituslaukunta riittävät pitämään tunkeilijat loitolla. Se ryhtyykin usein illan pimetessä kiertämään reviiriään vahvan haukuntansa saattelemana kertoakseen olevansa vastassa mahdollisia petoja tai tunkeilijoita.

Alkuperäisessä tehtävässään rodulta on vaadittu itsenäistä ja varmaa toimintatapaa, kestävyyttä ja sinnikkyyttä sekä ulkoiselta olemukseltaan ketteryyttä ja voimakkuutta. Rodulle ei järjestetä käyttöominaisuuksia mittaavia kokeita ja se menetti palveluskoiraoikeutensa vuonna 2007 koetulosten puuttumisen johdosta.

Näyttelyissä käyttäytymismaininta on tullut harvoin ja useimmiten rodun saamat maininnat viittaavat hyvään ja rauhalliseen käytökseen. Näyttelyn yhteydessä on raportoitu parista aggressiivisesta yksilöstä. Vuosien 2021-2025 aikana 19 koira on saanut maininnan EVA (ei voida kaikilta osin arvostella) tai HYL (hylätty). **Huomioitavaa se, että maininnan EVAn saanut koira on voinut saada maininnan muusta syystä kuin luonteesta tai aggressiivisuudesta esim. liikkunut kehässä epäpuhtaasti. Rodusta ei ole tehty yhtään RKO-raporttia eikä rotu sisälly RKO:n omaavien listaan.**

	EVA	HYL
Pentuluokka 5-7 kk	0 tulosta	0 tulosta
Pentuluokka 7-9 kk	0 tulosta	0 tulosta
Junioriluokka	8 tulosta	6 tulosta
Nuorten luokka	4 tulosta	2 tulosta
Avoin luokka	6 tulosta	4 tulosta
Käyttöluokka	0 tulosta	0 tulosta
Valioluokka	3 tulosta	2 tulosta
Veteraaniluokka	2 tulosta	0 tulosta
Yhteensä	23 tulosta	14 tulosta

EVA ja HYL-tulokset koiranäyttelyistä **2015-2025** (lähde: SKL jalostustietojärjestelmä)

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Rodun voimakas vartiointivietti ilmenee sen kotiympäristössä ja omalla reviirillä. Pihaan tulijat ilmoitetaan äänekkäällä haukunnalla pyrkien samalla pysäyttämään tulijan olemuksellaan. Tasapainoinen yksilö lopettaa haukunnan isännän ilmestyessä paikalle, eikä tällöin missään tilanteessa estä vieraan liikkumista pihamaalla. Koira voi käyttäytyä vierasta kohtaan kuin tämä olisi sille täysin ilmaa. Tämä on tyypillistä owczarek podhalanskin osoittamaa varautuneisuutta eikä sitä pidä koskaan sekoittaa arkuuteen. Hyväksyessään tulijan voi koira tulla itse hakemaan läheisyyttä. Usein se kuitenkin tyytyy siirtymään syrjään tarkkailemaan tilannetta.

Toisia koiria kohtaan owczarek podhalanski on välinpitämätön oman reviirinsä ulkopuolella. Omalla reviirillään owczarek podhalanski ei välttämättä suvaitse laumaan kuulumattomia koiria.

Podhalanskit ovat kotioiloissa hyvin rauhallisia koiria. Tasapainoinen podhalanski ei säikähä erilaisia ääniä eikä osoita pelkoa eri tilanteissa. Niillä on kuitenkin vahva taipumus ilmoittaa oudoista äänistä ja tapahtumista voimakkaalla haukunnalla.

Rodulla ei ole ilmennyt tiettävästi rakenteellisia seikkoja, jotka vaikuttaisivat rodun käyttäytymiseen. Rodulla esiintyy lonkka- ja kyynärnivelen kasvuhäiriöitä sekä polven risti- ja nivelsideongelmia, joista aiheutuva kipu vaikuttaa koiran käyttäytymiseen. Laumanvartijakoirille tyypillinen korkea kipukynnys ja kivun näyttämisen välttäminen voivat vaikeuttaa kivun havainnoimista. Hyvä indikaattori mahdollisesta kiputilasta aikuisella koiralla on äkillinen muutos yleisessä käyttäytymisessä. Kivulias koira voi hyökätä ilman ennakoivia eleitä.

Rodun nartuilla on kasvattajien ja harrastajien kertoman mukaan melko säännöllisesti juoksut 2 kertaa vuodessa, puolen vuoden välein. Imettämisaajan pituudesta tai astumisista ei ole tutkittua tietoa. Poikkeustapauksista ei ole tullut tietoa yhdistykselle. Kasvattajien kertoman mukaan astumiset, synnytykset ja nartun pentujen hoito on lähes poikkeuksetta tapahtunut ilman erityistä ihmisapua. Joitakin keisarinleikkaustapauksia on tehty suurien pentueiden kyseessä ollessa, mutta pennuistaan huolehtimattomista nartuista ei ole raportoitu.

Rodulle on 2025 teetetty terveystarkastus, mutta suunnitellusta poiketen se ei sisältänyt kysymyksiä koiran käyttäytymiseen/luonteeseen liittyen. Liite 2.

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Owczarek podhalanski on laumanvartijarotu. Rotu vaatii johdonmukaista kasvatusta sekä erityisen paljon sosiaalistamista nuorena. Liian vähällä sosiaalistamisella saadaan helposti aikaan arkoja, pelokkaita, tarpeettoman varautuneita tai jopa aggressiivisia koiria niiden joutuessa vanhempina outoihin tilanteisiin tai kohtaamaan asioita joihin ne eivät ole tottuneet. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi autoilu, lapset, polkupyörät, ihmismassat jne.

Rotua pidetään itsevarmana, vahtiviettisenä ja hyväluontoisena. Tiedossa kuitenkin on myös yksilöitä, jotka ovat arkoja, pelokkaita tai jopa hieman aggressiivisia. Näistä yksilöistä ei ole tietoa, millainen on ollut niiden nuoruusajan sosiaalistaminen ja paljonko käyttäytymiseen vaikuttavat mahdolliset perintötekijät. On myös muistettava, että terveydelliset seikat, kuten esimerkiksi lonkkaniveldysplasiasta aiheutuva kipu, vaikuttavat koiran käyttäytymiseen.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Rodun PEVISA- ohjelma on ollut voimassa 2022-2026. Tämän myötä haluttiin saada mm. lonkka ja kyynärnivelten kuvauspakko jalostukseen käytettäville yksilöille ja täten kiinnitettyä enemmän huomiota lonkka- ja kyynärniveldysplasian lisääntymisen estämiseksi.

Suomen Owczarek Podhalanskien ry:n syyskokouksessa 29.11.2020 hyväksyttiin uusi Pevisa -ohjelma vuosille 2022-2026;

- Pentujen vanhemmilla tulee astutushetkellä olla lonkka- ja kyynärkuvaus -lausunto. Koiran pitää kuvaushetkellä olla vähintään 18 kk:n ikäinen.
- Kyynärniveldysplasian raja-arvo on aste 1.
- Lonkkaniveldysplasiatuloksen D saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen A saaneen koiran kanssa

-ulkomaalaisilta koirilta ei vaadita PEVISA-tutkimuksia (nartut 1, urokset 2 pentuetta)

Lonkkaniveldysplasia

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli lonkkavika on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Löysyys johtaa reisiluunpään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Tällöin alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta sen periytymiseen vaikuttaa tämän hetkisen tiedon mukaan useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiösuun ja vaikeusasteeseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppeleminen”, ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja nakshteleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä.

Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälän aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen. Runsaan ravinnonsaannin on todettu olevan yhteydessä lonkkavikaan. Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla lonkkien röntgenkuvaukseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuva jalostusvalinta johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä.
(Lähde: Kennelliitto.fi, A. Lappalainen)

Suomessa käytetään FCI:n vahvistamaa kansainvälistä lonkkaniveldysplasian arvosteluasteikkoa:

A (ei muutoksia) Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset. Lonkkamaljakon kraniolateraalinen reuna piirtyy terävänä ja on lievästi pyöristynyt. Nivelrako on tiivis ja tasainen. Norbergin asteikko vetoasennossa noin 105° (suosituksena).

B (lähes normaali / rajatapaus) Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat vähän epäyhdenmukaiset ja Norbergin asteikko vetoasennossa lähellä 105°, tai reisiluun päänsä keskus on mediaalisesti lonkkamaljakon dorsaalireunaan nähden ja reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset.

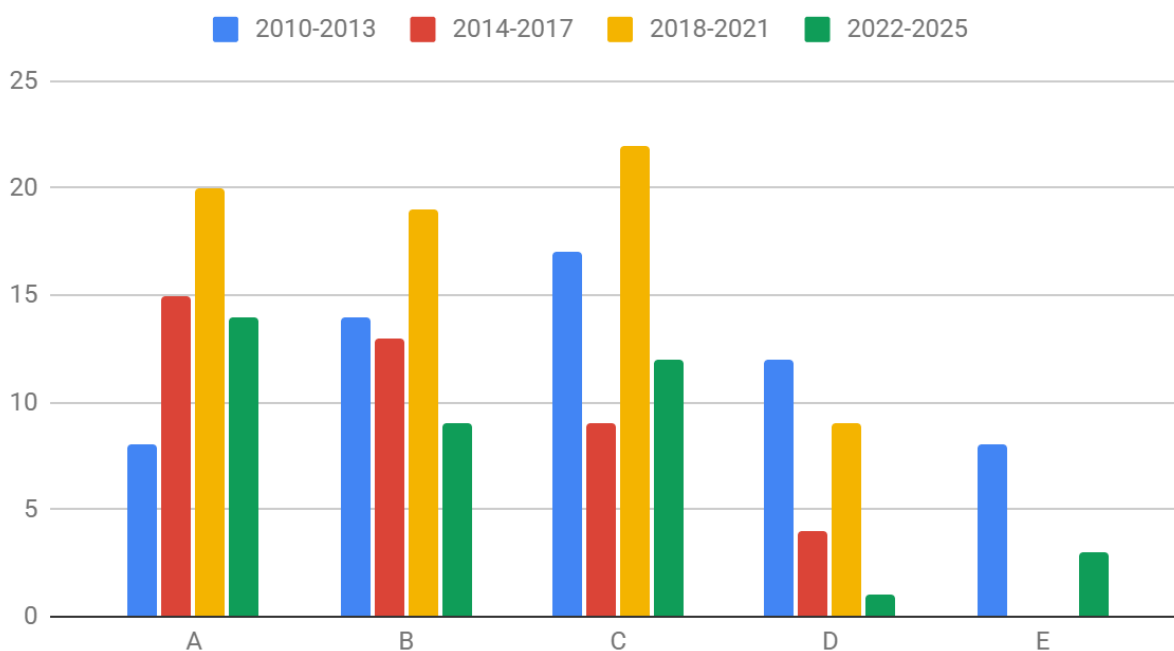
C (lievä) Reisiluun pää ja lonkkamalja eivät ole yhdenmukaiset, Norbergin asteikko on noin 100° ja/tai lonkkamaljakon kraniolateraalinen reuna on vähän mataloitunut. Epätasaisuutta tai korkeintaan lieviä nivelrikkomuutoksia lonkkamaljan kraniaali-, kaudaali- tai dorsaalireunassa tai reisiluun päässä tai kaulassa.

D (kohtalainen, keskivaikea) Selvää epätasaisuutta reisiluun päässä ja lonkkamaljakossa, subluksaatio. Norbergin asteikko on suurempi kuin 90° (vain suosituksena). Lonkkamaljakon kraniolateraalireuna tasaantunut ja/tai nivelrikon merkkejä.

E (vaikea) Selvästi dysplastinen lonkkanivel. Esim. luksaatio tai selvä subluksaatio, Norbergin asteikko alle 90°, selvä lonkkamaljakon kraniolateraalireunan tasaantuminen, reisiluun päänsä epämuotoisuus (sienimäinen, tasaantunut) tai muut nivelrikkomuutokset.

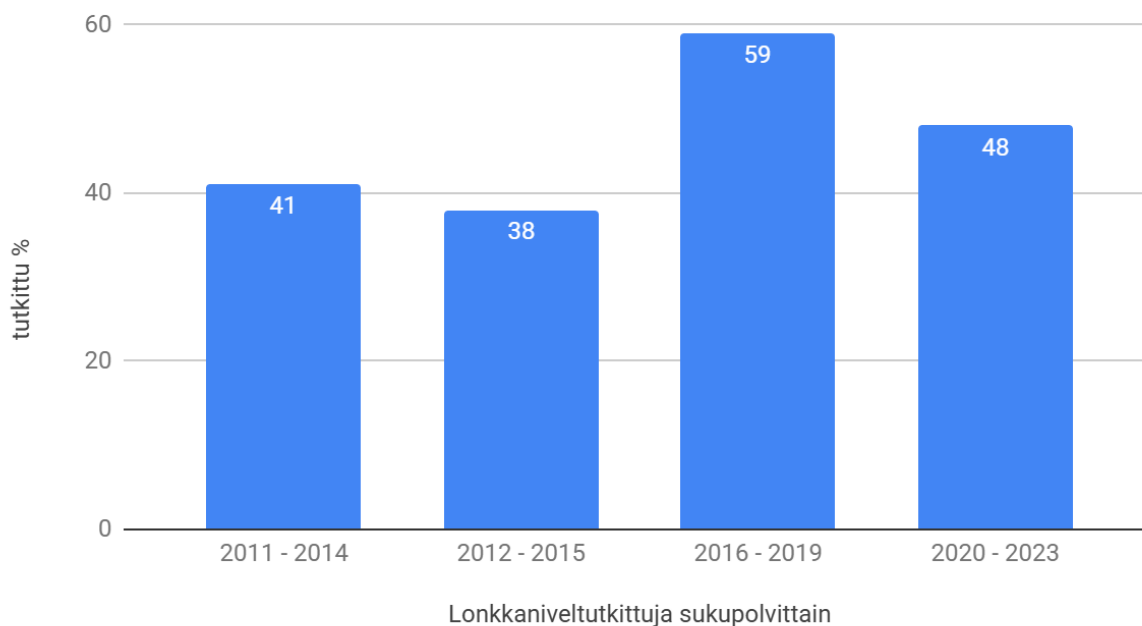
(Lähde: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/lonkkanivelen-kasvuhairio>)

Lonkkaniveldysplasian esiintyminen sukupolvittain

Kuvaaja 1. Lonkkaniveldysplasian esiintyvyys sukupolvittain (lähde: SKL jtj)

Lonkkaniveltutkittuja sukupolvittain

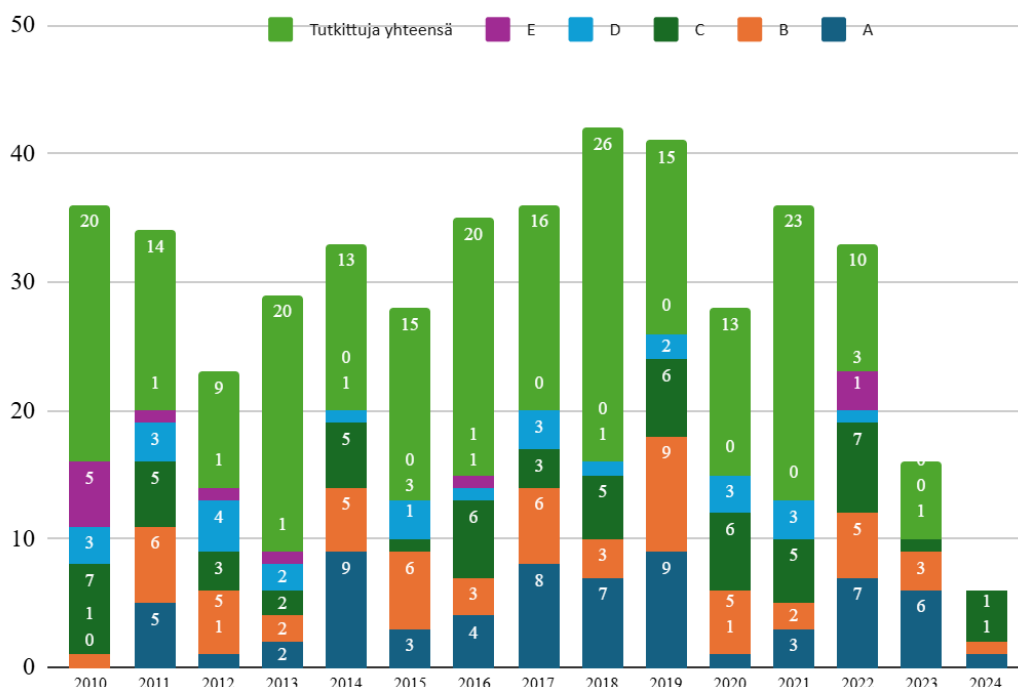
Kuvaaja 2. Lonkkaniveltutkittuja koiria sukupolvittain (lähde: SKL jtj)

Vertailua lonkkatilanteen kehitymisestä kuvaajassa 1.: A-lonkkaisia on 27% (v. 2019 21%), B-lonkkaisia 24% (v. 2019 24%), C-lonkkaisia 34 % (v. 2019 28%), D-lonkkaisia 10% (v. 2019 19%) ja E-lonkkaisia 5% (v. 2019 7%).

Tutkittujen koirien osuus syntyneistä koirista on myös noussut viime sukupolvien aikana verrattuna aiempiin sukupolviin (kuvaaja 2 ja taulukko 8). Kuvaustulokset ovat kehittyneet myönteisempään suuntaan.

Koska vakavammat lonkkanivelen kasvuhäiriöt tuottavat koiralle kipua, samoin kuin nivelrikko, tällaiset yksilöt halutaan sulkea pois jalostuksesta. Yhdistys on päättänyt ryhtyä toimenpiteisiin lonkkaniveldysplasian ehkäisemiseksi ja tutkimusprosentin kasvattamiseksi. Rotuyhdistys on antanut useita vuosia taloudellista tukea kuvaustuloksiin yhdistyksen jäsenille. Lisäksi yhdistys on liittänyt rodun perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmaan eli PEVISAAN lonkkien ja kyynärnivelen kuvauspakon osalta.

2010 - 2024 SYNTYNEIDEN LONKKATUTKIMUSLAUSUNNOT

Taulukko 8: Lonkkaniveldysplasian esiintyminen ja tutkittujen määrä owczarek podhalanskeilla 2010-2024 (SKL, jalostustietojärjestelmä)

Kyynärnivelen kasvuhäiriö

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varisliäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

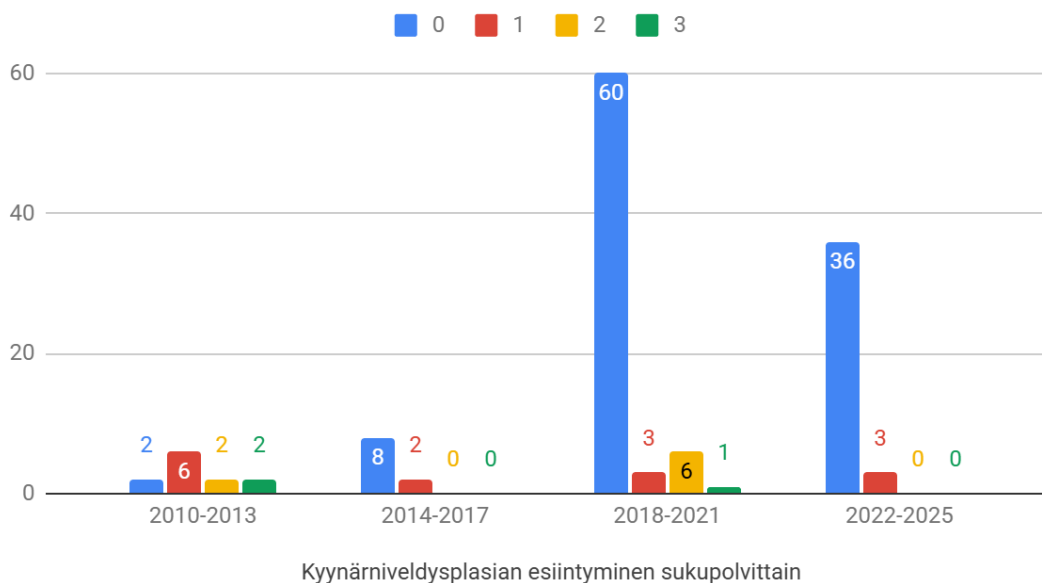
Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen, että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelissä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä. (Lähde: kennelliitto.fi; ELT A Lappalainen)

Kyynärniveliä on tutkittu vuoden **2024 syntyneihin asti 39 %:lla** rekisteröidyistä koirista (taulukko 9). Tutkituista kyynärnivelistä **88,1 %** on todettu terveiksi. I asteen muutoksia on todettu **6,8 %:lla** ja II asteen muutoksia **3,8 %:lla**, ja III asteen muutoksia on todettu **1,2 %** koirista. Kyynärnivelongelmaisia koiria on raportoitu viimeisen tutkimusiässä olevan sukupolven aikana suhteellisesti vähemmän kuin edellisen sukupolven aikana (Kuva 3). Kyynärien kuvaaminen on tärkeää, jotta saadaan tietoa eri sukulinjojen terveystilanteesta jalostuskäyttöä ja koirien hyvinvointia ajatellen.

Kyynärniveldysplasian esiintyminen sukupolvittain

Kuva 3. Kyynärniveldysplasian esiintyvyys sukupolvittain

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Polven ristisidevaurio

Ristisiteen vaurio on koirien yleisin kirurgista hoitoa vaativa nivelsairaus. Eturistiside on toiminnallisesti takaristisidettä tärkeämpi, koska se tukee reisiluun pään sääriluun nivelpinnalle takajalan työntövaiheen aikana. Eturistiside rajoittaa myös polvinivelen kiertoliikettä. Kun eturistiside pettää, polvinivel löystyy ja reisiluu pääsee liukumaan taaksepäin sääriluun nivelpinnalla. Liike vaurioittaa nivelkierukoita ja rustopintoja. Ristisidevaurion seurauksena polviniveleen kehittyy nopeasti tulehdusreaktion seurauksena rappeuttava nivelrikko. Polven toimintakyvyn palauttamiseksi eturistisidevaurio täytyy viipymättä hoitaa kirurgisesti. Leikkausmenetelmiä on useita, ja oikea leikkausmenetelmä valitaan potilaskohtaisesti. Hoitotulos on yleensä hyvä, mutta ei täysin estä nivelrikon kehittymistä polviniveleen.

Ristisidevaurioita pidettiin aiemmin äkillisenä trauman aiheuttamana sairautena. Nykyään tiedetään, että noin 80 % ristisidevaurioista on aluksi osittaisia. Polvinivel voi aluksi olla tukeva tai löysyys on lievää. Vähitellen vaurio etenee, kun ristiside ei parane vaan pettää asteittain rappeutuessaan. Polveen kehittyy usein nivelrikkomuutoksia jo ristisidevaurion ja nivelen löysyyden edetessä.

Polvinivelen ongelmia, kuten ristisidevaurioita ja patellaluksaatioita on raportoitu rodussa viime vuosina. **2015 – 2024 syntyneistä 9 (5 %) on tutkittu patellaluksaation osalta ja kaikilla tulos on 0.** Suomen Owczarek Podhalanskit ry. on järjestänyt kolme terveystarkastusta rodun harrastajille vuosina 2004, 2008 sekä 2012 (liite 1). Kyselyn vastausprosentit ovat olleet huonoja, viimeisimpään kyselyyn saatiin vain 3 vastausta. Kyselyissä ei noussut esille yhtään laajamittaista, useilla yksilöillä esiintyvää terveysongelmaa. Jalostustoimikunta lähestyi myös suoraan niitä omistajia, joiden koirilla on todettu polviongelmia viime vuosina. Lähinnä ongelmat ovat olleet eturistisidevaurioita.

Muutamia koiria on leikattu, yhden tiedetään toipuneen ennalleen, kahden koiran kohdalla myös toisen polven pettäminen on aiheuttanut koirien lopettamisen.

Koska suorat kulmaukset ja geneettinen alttius polven löysyyteen voivat altistaa polviongelmille, koirien rakenteeseen jalostuksessa tulee kiinnittää huomiota. Jalostukseen ei pidä käyttää polven rakenteellisia heikkouksia ilmentäviä koiria. Operoituja koiria ei saa käyttää jalostukseen ja ne tulee siirtää (EJ) ei jalostukseen -rekisteriin (SKL Jalostusstrategia). (Lähde: kennelliitto.fi, ELL Juha Kallio)

Olganivelen osteokondroosi

Osteokondroosi (OC) on kasvuhäiriö, jossa ruston alainen luutuminen epäonnistuu, ja tämä aiheuttaa kyseiseen kohtaan rustovaurion. Joskus epäonnistunut luutuminen johtaa luukystan muodostumiseen (koiralla harvinaisempaa) ja tulehdusreaktioon nivelessä. Osteocondrosis dissecans (OCD) on tila, jossa irronnut rustopala havaitaan esimerkiksi röntgenkuvasta tai tähytyksessä. Osteokondroosi on koirilla yleisintä olganivelsssä, mutta se voi esiintyä melkein missä nivelessä tahansa, kuten kinner-, polvi- ja kyynärnivelessä, ja lisäksi selkänikamassa. Olganivelen osteokondroosimuutos sijaitsee olkaluunpään takaosassa.

Koiralla voi olla osteokondroosimuutoksia yhdessä tai useammassa nivelessä, mutta kaikki muutokset eivät aiheuta koiralle oireita. Osteokondroosi voi esiintyä myös yhtä aikaa kyynär- ja lonkkanivelen kasvuhäiriön kanssa.

Osteokondroosin oireena on yleensä epämääräinen ontuma 3–9 kuukauden iässä, tai ainakin ennen vuoden ikää. Välillä ontumaa voi olla vaikea huomata, etenkin jos se on lievä tai molemmissa jaloissa. Jotkut koirat alkavat oireilla vasta aikuisiässä. Lievä olganivelen osteokondroosi on usein oireeton. Röntgenkuvissa osteokondroosi näkyy röntgenharvana kuoppana tai tasaantumana, jonka alla luun tiiviys on yleensä paikallisesti lisääntynyt. (Lähde Suomen Kennelliitto, pieneläinsairauksien erikoislääkäri Vilma Reunanen)

Vuosina 2021–2025 on tutkittu olkapäiden osalta 34 koiraa. Joista 73,5% on todettu terveeksi, 17,6% on todettu olganivelen osteokondroosi ja 5,8% on saanut tuloksen tulkinvarainen. Operoituja on 2,9%. Suositellaan myös olkapäiden kuvaamista, jotta tutkittua tietoa saadaan enemmän.

Spondyloosi

Spondyloosin periytymismekanismeja ei tarkkaan tiedetä, joten voidaan noudattaa yleistä vastaavanlaisten sairauksien jalostuksesta annettua suositusta: käytettäessä spondyloosia sairastavaa koiraa pyritään etsimään sille partneri, joka on spondyloosivapaa (SP0) tai jolla on vain lieviä muutoksia. Nuoren, keskivaikeaa (SP3) spondyloosia sairastavan koiran jalostuskäyttöä tulee harkita tarkkaan ja vaikeaa (SP4) spondyloosia sairastavat yksilöt tulisi sulkea pois jalostuksesta.

Sukua tulee katsoa laajemminkin eli myös vanhempien ja pentuesisarusten lausunnot kannattaa huomioida koiran perimän ja ilmiäsun vaikutuksen arvioimiseksi. (Lähde: kennelliitto.fi, ELT Saikku-Bäckström)

On tärkeää muistaa, että selkänikamissa voi olla paljon muitakin sairauksia kuin spondyloosi, joten

spondyloosipuhdas (SP0) selkä ei aina ole sama kuin terve selkä. Välimuotoiset nikamat erityisesti lannerangan lopun ja ristiselän välissä (L7–S) ovat melko yleisiä ja altistavat ristiselän kivuille tai toimintahäiriöille usein jopa enemmän kuin spondyloosi.

2015 – 2024 syntyneistä on spondyloosilausunto 17 koiralla, joista 16 SP0 ja yhdellä SP2. Spondyloositutkittujen määrä on yhteensä 5 % ajanjaksolla syntyneistä.

Spondyloosia ja raajojen synnynnäisiä rakenteellisia epämuodostumia on tiedossa muutamilla koirilla. Lisäksi myös välilevyrappeumaa ja kivespuutoksia on jalostustoimikunnan tiedossa.

Epilepsia on aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka aiheuttaa toistuvia kohtauksia. Epilepsiaa pidetään koiran yleisimpänä neurologisena sairautena. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton, kouristella kokonaan tai vain paikallisesti joidenkin lihasryhmien osalta.

Rodulla on joissakin linjoissa tavattu harvoja tapauksia epilepsiaa harrastajien kertoman mukaan. Virallisia diagnooseja ei ole ollut nähtävillä. Viimeisen 7 vuoden aikana ei ole tiettävästi raportoitu yhdistyksen tietoon kuitenkaan yhtään epilepsiatapausta. Tämä ei kuitenkaan poissulje mahdollisuutta, etteikö niitä olisi ollut. Epilepsiaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Myös sellaisten riskilinjien yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä tulee välttää, sillä rodulle ei ole olemassa geenitestiä.

Yksittäisiä tapauksia on ilmentynyt silmäluomen sisään- tai uloskiertymistä, joitakin premolaarien puutoksia ja alapurentaisia leukoja. Terveyskyselyiden ja harrastajien kertoman mukaan koirilla ei juurikaan esiinny iho-ongelmia, korva- tai silmätulehduksia tai allergioita. Ulkomaisten koirien terveydentilasta ei ole mitään tutkittua tietoa saatavilla. Ulkomaisten koirien lonkka- ja polvitutkimustulokset ovat pääsääntöisesti olleet erinomaisia, etenkin rodun kotimaassa Puolassa, toistaiseksi näiden ”terveiden” vanhempien jälkeläisten kuvaustulokset ovat olleet huonoja, kautta aikojen vain viisi puolalaista koiraa on todettu lonkkaterveiksi (A/A) SKL:n virallisissa kuvauksissa. Tiedossa on myös, että jos koiran kotimaassa (esim. Hollannissa ja Tanskassa) jalostukseen aiotun koiran kuvaustulokset ovat huonot, viedään koira uusiin kuviin Puolaan. Yleensä ”lonkkaterveys paranee rajanylityksen seurauksena”, ja koira kelpaa kotimaassaan jalostuskoiraksi virallisilla rodun alkuperämaan tuloksilla.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hengitystiesairaus	4 vuotta 0 kuukautta	3
Hermostollinen sairaus	4 vuotta 8 kuukautta	3
Immunologinen sairaus	7 vuotta 3 kuukautta	2
Kadonnut	7 vuotta 0 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	8 vuotta 5 kuukautta	26
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	8 vuotta 5 kuukautta	4
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	7 vuotta 9 kuukautta	20

Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	4 vuotta 0 kuukautta	8
Luusto- ja nivelsairaus	5 vuotta 8 kuukautta	35
Maksan tai ruoansulatuskanavan sairaus	8 vuotta 10 kuukautta	8
Muu sairaus, jota ei ole listalla	7 vuotta 3 kuukautta	18
Selkäsairaus	9 vuotta 2 kuukautta	6
Silmäsairaus	3 vuotta 5 kuukautta	1
Sydänsairaus	10 vuotta 10 kuukautta	5
Synnytysvaikeus	7 vuotta 11 kuukautta	1
Tapaturma tai liikennevahinko	3 vuotta 4 kuukautta	12
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	12 vuotta 1 kuukautta	52
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	9 vuotta 2 kuukautta	8
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	7 vuotta 7 kuukautta	27
Kaikki yhteensä	8 vuotta 2 kuukautta	240

Kuolinsyytilaston mukaan owczarek podhalanskin vanhuusikä on yleisimmäksi merkitty kuolinsyy (21%). Keski-ikä vanhuuden vuoksi menehtyneillä tai lopetetuilla on 12v 1kk. Luusto- ja nivelsairauksien (15%) sekä käyttäytymisen vuoksi (3%) lopetettujen koirien osuus on huomionarvoinen jalostuksessa. Myös kasvainsairaudet ja syövät näyttävät olevan rodussa valitettavan yleisiä (11%).

Rotuyhdistys on kerännyt tietoja www-sivuillaan olevalla lomakkeella rodun kuolinsyistä harrastajien kertomana vuodesta 2007. Tämän jälkeen on tullut avuksi Kennelliiton jalostusnetin kautta tehtävät kuolinsyyilmoitukset (taulukko 10). Tietoa on vielä vähän, mutta yleisimmin harrastajat ja kasvattajat kertovat omien kokemustensa perusteella rodun elävän yli kymmenvuotiaaksi ja kuolevan vanhuuden mukanaan tuomiin vaivoihin.

Jotta päätelmiä rodun yleisimmistä kuolinsyistä tai keski-ikästä voitaisiin tehdä, tulee tietoa kerätä useammista yksilöistä ja pidemmältä ajalta. Suurin osa pennuista menee ei-aktiivisiin koteihin maaseudulle ja niitä ei tavoiteta tarvittavan tiedon keräämiseksi.

4.3.4 Lisääntyminen

Rodun lisääntymisestä oleva tieto perustuu kasvattajien kertomuksiin. Pääsääntöisesti kertomukset ovat antaneet kuvan, että rodun lisääntymiskäyttäytyminen on hyvin luontevaa ja ongelmaton. Tiinehtymisvaikeuksista kasvattajat ovat kertoneet viimeisen viiden vuoden aikana useamman nartun kohdalla. Astumisvaikeuksia ja synnytysongelmia ei juuri ole raportoitu. Keisarinleikkaustapauksia tiedetään vain muutama.

Kasvattajien kertoman mukaan nartut ovat hoitaneet pentunsa erinomaisesti heti synnytyksestä lähtien eikä siihen ole ihmisen tarvinnut erityisemmin puuttua. **Kasvattajakyselyn 2025 vastauksista ilmenee, että pentukuolleisuutta (syntynyt kuolleena) on jonkin verran.** Synnytyksistä vioista tai epämuodostumista ei ole tietoa.

Rodun keskimääräinen pentuekoko on vaihdellut 7 pennun molemmin puolin viime aikoina.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Rotu on anatomisilta piirteiltään hyvin alkukantaista perustyyppiä eikä siinä ole liioiteltuja ominaispiirteitä. Rodun suuri fyysinen koko on riskitekijänä erilaisille liikuntanivelten kasvuhäiriöille. Lisääntymistä vaikeuttavia ongelmakohtia ei rodun rakenteessa ole tähän mennessä havainnointu. Viime aikoina rodussa on ollut havaittavissa hyvin suoria takaraajan kulmauksia yhdistettynä liian jyrkkään lantioon. Tämän rakenteellisen ominaisuuden tiedetään altistavan esimerkiksi polvinivelen sairauksille (ristisidevauriot tai nivelkierukan vauriot, jotka johtavat nivelrikkoon).

4.3.6 Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Rodulla tavataan lonkkaniveldysplasiaa. Tällä hetkellä ei ole tietoa miten kipuilu on ilmennyt tai miten lonkkaniveldysplasia olisi vaikuttanut käytännön arjessa. Tervelonkkaisia koiria (A, B) rodussamme on **49 %**. Kyynärnivelen osalta tilanne on huomattavasti valoisampi, sillä lähes **90 %** tutkituista koirista on kyynärniveltään terveitä.

4.4. Ulkomuoto

Rotumääritelmä määrittää owczarek podhalanskin yleisvaikutelmaltaan voimakkaaksi ja tiivisrakenteiseksi koiraksi, joka ilmentää kestävyyttä ja liikkuvuutta. Rodun erinomaisella edustajalla tulee olla siis voimakas luusto, ei hento eikä liioin raskas. Tiivis rakenne vaatii pitkää rintakehää ja lyhyehköä lanneosaa.

Podhalanskin tulee olla kunnioitusta herättävän ja näyttävän näköinen. Owczarek podhalanskin tulee näyttää kookkaalta ja ryhdikkäältä niin seisoessaan kuin liikkeessäänkin. Tärkeä osa podhalanskin yleisvaikutelmaa on hyvä lihaskunto ja halu liikkua.

Pää: Kuiva ja sopusuhtainen runkoon nähden, asennoltaan keskikorkea sekä seistessä että liikkeessä.

Kallo-osa: Sivulta katsottuna hieman kaareva, otsauurre on matala.

Otsapenger: Selvästi havaittava, mutta ei jyrkkä.

Kirsu: Keskikokoinen ja väriltään musta; Sieraimet ovat avoimet.

Kuono-osa: Vahva, vähitellen kapeneva ja samanpituinen tai hieman pidempi kuin kallo, kuonoselkä on leveä.

Huulet: Mieluiten tiukat ja tiiviit. Huulten reunojen tulisi olla mustat.

Hampaat/purenta: Hampaat ovat vahvat ja tasaisessa rivissä. Leikkaava purenta, tasapurenta sallittu.

Silmät: Keskikokoiset, ilmeikkäät, hieman vinoasentoiset ja väriltään tummanruskeat, silmäluomien reunat ovat tummat.

Korvat: Kiinnittyneet silmien ulkokulman korkeudelle tai hieman ylemmäksi, keskipitkät, melko

paksut, kolmion muotoiset ja tiheäkarvaiset. Korvien etureuna on kevyesti päämyötäinen. Korvalehdet ovat liikkuvat.

Kaula: Keskipitkä, lihaksikas, ei löysää kaulanahkaa. Kaulan karvapeite muodostaa tuuhean harjan. Kaulan ylälinja on selkää korkeammalla.

Runko: Pitkä ja voimakas.

Säkä: Selvästi erottuva ja leveä.

Selkä: Suora ja leveä.

Lanne: Leveä ja tiivis.

Lantio: Hieman viisto.

Rintakehä: Syvä, kylkiluut ovat viistot, eivät kovin voimakkaasti kaareutuneet.

Alalinja ja vatsa: Vatsaviiva on hieman kohoava.

Häntä: Ei liian korkealle kiinnittynyt, asennoituaan selkälinjan alapuolella, innostuneella koiralla häntä nousee selkälinjan yläpuolelle, ei kuitenkaan kiertyneenä. Häntä ulottuu lepoasennossa kintereeseen. Hännänpää voi olla hieman kaartunut.

ETURAAJAT

Yleisvaikutelma: Eturaajat ovat lihaksikkaat ja voimakaslustoiset, eivät kuitenkaan liian raskasluiset, edestä katsottuna suorat ja yhdensuuntaiset.

Lavat: Tiiviit ja hieman viistot.

Välikämmenet: Hieman viistot.

Käpälät: Tiiviit ja muodoltaan soikeat kuten melko suuri nyrkki. Varpaiden välissä on karvaa. Päkiät ovat vahvat, lujat ja tummat. Kynnet ovat vahvat, tylpät ja tummat.

TAKARAAJAT

Yleisvaikutelma: Takaraajat ovat kohtuullisesti kulmautuneet ja takaa katsottuna pystysuorat, sivusta katsottuna hieman taka-asentoiset.

Välikämmenet: Sivulta katsottuna pystysuorat.

Käpälät: Kuten etukäpälät.

KARVAPEITE

Karva: Päässä, kuonossa, eturaajojen etuosassa ja takaraajoissa kintereiden alapuolella karva on lyhyttä ja tiheää. Kaulassa ja rungossa karva on pitkää, tuuheaa, suoraa tai hieman laineikasta ja kovan tuntuista. Pohjavilla on tuuhea. Kaulassa on runsas kaulus, reisissä karva on tuuheaa ja pitkää ja hännässä on tuuhea viiri.

Väri: Yksivärinen valkoinen, pienet kermanväriset merkit eivät ole toivottavia.

KOKO

Säkäkorkeus: Urokset 65-70 cm ja nartut 60-65 cm.

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Pentuluokka 5-7 kk	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta
Pentuluokka 7-9 kk	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta
Junioriluokka	306 tulosta	82 tulosta	12 tulosta	1 tulosta	8 tulosta	6 tulosta	415 tulosta
Nuorten luokka	118 tulosta	40 tulosta	12 tulosta	1 tulosta	4 tulosta	2 tulosta	177 tulosta
Avoin luokka	170 tulosta	70 tulosta	14 tulosta	2 tulosta	6 tulosta	4 tulosta	266 tulosta
Käyttöluokka	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta
Valioluokka	278 tulosta	18 tulosta	2 tulosta	0 tulosta	3 tulosta	2 tulosta	303 tulosta
Veteraaniluokka	28 tulosta	2 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	2 tulosta	0 tulosta	32 tulosta
Yhteensä	900 tulosta	212 tulosta	40 tulosta	4 tulosta	23 tulosta	14 tulosta	1193 tulosta

***Rodulla kuuluu olla ravaajakoiran perusrakenne. Se on suorakaiteen muotoinen eli mittasuhteiltaan korkeuttaan pidempi. Rungon pituus mitattuna rintalastan kärjestä istuinluun kärkeen on suurempi kuin säkäkorkeus. Urokset ovat hieman lyhyempiä kuin nartut.*

Suomessa rodussa on selvästi havaittavissa eri linjojen aikaansaamat erot. Pään muoto, luuston vahvuus ja koko voivat vaihdella hyvinkin paljon eri kasvattajien tyypeissä.

Suurimpina ulkomuodollisina ongelmina voidaan kuitenkin pitää väärin kannettuja, selän päälle kiertyviä häntiä, pigmentin puutoksia sekä huulissa, silmissä että etenkin kirsussa ja hieman suoria olkavarsia ja liian niukkoja takakulmauksia. Myös hyvin niukkoja eturintoja on havaittavissa sekä ranteiden pehmeyttä. Liian korkealla kannettujen häntien syynä voi olla lantion virheellinen pituus asento.

Ulkomuototuomarit suhtautuvat ehkä liiankin suvaitsevaisesti rodun ylisuuriin yksilöihin, säkäkorkeus ei saisi kasvaa liian suureksi. Näihin asioihin tulisi kiinnittää jalostuksessa huomiota.

Rodullamme on erittäin tärkeää kiinnittää huomiota eroavaisuuksiin toisen sukulaisrotujen kanssa. Yksi tällainen eroavaisuus on pään muodot ja mittasuhteet. Pään tulee olla kuiva, koiralla ei saa olla roikkuvia huulia, ei löysää kaulanalusnahkaa eikä roikkuvia silmäluomia. Podhalanskilla tulee olla sukulaisiaan alemmas kiinnittyneet korvat ja - toisin kuin sukulaisillaan - sillä toivotaan olevan kuono-osan kalloa pidempi. Myös takaraajojen asento erottaa podhalanskin muista sukulaisistaan. Takaraajojen tulee olla taka-asentoiset ja kulmausten edessä ja takana tulee olla tasapainoiset, jotta rakenne on tasapainossa ja koira pystyy liikkumaan halutulla askelpituudella.

Rotumääritelmä mainitsee virheinä mm. korkealla kannetun hännän, pigmentin puutteellisuuden, korkealle kiinnittyneet tai taka-asentoiset korvat, vaaleat silmät, takaraajojen kannukset (huom.

Suomessa typistyskielto), kiharan tai silkkisen karvapeitteen. Näihin seikkoihin tulisi kiinnittää erityisesti huomiota.

Rodun tulee olla kestävä, voimakas ja ketterä. Nykyinen rodun rakenne on pysynyt alkuperäisenä eikä siinä ole havaittavissa ylilyöntejä. Rodun ei missään nimessä tule olla niin massava, että se menettäisi ketteryyttään. Koostaan huolimattaan sen pitää pystyä taistelemaan petoeläimiä vastaan. Lisäksi rodun on osoitettava rakenteeltaan sellaista kestävyyttä ja terveyttä, että se pystyy

liikkumaan vaivattomasti vaikeissakin olosuhteissa. Koiran turkin tulee olla vettä ja likaa hylkivä, jotta se suojaa huonoissa sääolosuhteissa.

Rodun pieneen lukumäärään nähden sille on kertynyt näyttelykäyntejä suhteellisen aktiivisesti. Keskimäärin podhalanskeja on ilmoittautunut näyttelyihin viimeisten viiden vuoden aikana 2 - 6 kappaletta ja rotu on ollut esillä useimmissa kaikkien rotujen näyttelyissä. Rodun keskinäinen taso kehässä on vaihteleva. Usein yksilöt kuitenkin rodussa palkitaan hyvinkin korkeilla arvosanoilla. Yhdistyksen kanta on, että tähän vaikuttaa materiaalin vähyys, jotta tuomareilla olisi oikeanlainen ja selkeä käsitys rodun erinomaisesti edustajasta vertailukohtien puuttuessa.

****Rotumääritelmän tulkinnan on tehnyt jalostustoimikunta.**

Vuoden 2019 loppuun mennessä koearvostelutilaisuuksia oli järjestetty rodussa viisi ja koulutustilaisuuksia viisi. Lisäksi rodun tuomarioikeuksia on suoritettu näyttelyiden ja kollegioiden yhteydessä järjestettävissä näyttökokeissa.

Erikoiskoulutuksen kouluttajina ovat toimineet Paula Heikkinen-Lehkonen sekä Elena Oikkonen. Rodun ensimmäisen kollegion vastaanottivat ulkomuototuomarit Paula Heikkinen-Lehkonen sekä Leni Finne. Seuraavien kollegioiden ja näyttöjen vastaanottajana on toiminut Elena Oikkonen.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Tavoite	Toimenpiteet	Tulos
Jalostuspohja - geenipohjan laajentaminen - kannan ylläpitäminen ja kehittäminen - kasvattajayhteistyön lisääntyminen koti- ja ulkomailla	- avustetaan tuontikoira-asioissa	- 2021-2025 on rekisteröity 12 tuontikoira, joista jalostukseen on käytetty 2
Käyttäytyminen ja luonne - luonne säilyy itsenäisenä ja itsevarmana - luonteen testaukset	- Käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiilin tekeminen	- Käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili on tehty - vain yhdellä jalostukseen käytetyllä koiralla 2021 – 2025 on tulos jostakin luonteen testauksesta (LT)
Käyttöominaisuudet	- Käyttäytymiskysely	- Ei ole toteutunut (viimeisin tehty 2012)

- rodulle kuuluvat käyttöominaisuudet säilyvät nyky-yhteiskuntaan soveltuvin osin		
Terveys ja lisääntyminen - lonkkaterveyden edistäminen - kyynärterveyden säilyminen vähintään nykyisellä tasolla - lonkka- ja kyynärkuvauksia tehdään yli 50 % vuosittain syntyneille	- PEVISA-ohjelma - Jalostussuosikset: > käytetään vain A, B tai C-lonkkaisia jalostukseen > 1-kyynäriselle vain 0-tulos parituskumppaniksi > jalostuskoirilla olkakuvaustulos - Terveyskysely - Kasvattajahaastattelu - Joukkotarkastukset (lonkat, kyynäret, silmät)	Jalostussuosikset yhdistelmissä ovat toteutuneet: > 2021 – 2025 yhtään D-lonkkaista ei ole käytetty jalostukseen > 0/1- tai 1/0-kyynäriset, jalostukseen käytetyt (4 koiraa), on yhdistetty kyynärtuloksen 0/0 omaavaan - terveyskysely toteutettiin 2025 - kasvattajahaastattelut 2025
Ulkomuoto - säänkestävän turkin säilyttäminen - detaljien vähittäinen parantaminen: mm. pigmentti, liian vaalea silmien väri, kapeat etu- ja takaosat, liian suorat takakulmaukset, koko, luusto/runko, huulet, kaulanalusnahka, roikkuvat silmäluomet, korkea hännänkiinnitys	- Jalostustarkastukset - Ulkomuototuomarien koulutus/koulutustilaisuuksiin osallistuminen	

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuksen tavoitteena on rodunomaisen owczarek podhalanski -kannan ylläpitäminen ja kehittäminen. Rodun käyttötarkoitus huomioiden tavoitteena on säilyttää koiran rakenne terveenä ja kestävä, sekä luonne tasapainoisena ja vahvana.

Jalostuspohja

Tavoitteena on suomalaisten kasvattajien keskinäisen yhteistyön lisääminen, rodun tekeminen tunnetuksi laumanvartijana sekä suhteiden luominen muiden maiden kasvattajiin ja yhdistyksiin. Tällä tavoin pyritään rodun geenipohjan laajentamiseen niin paljon kuin se on maailmanlaajuisesti mahdollista.

Luonne ja käyttäytyminen

Tavoitteena on säilyttää rodun luonneominaisuuksiin kuuluva itsenäisyys ja itsevarmuus, joita se tarvitsee toimiessaan mm. pihavahtina. Luonteen testaaminen on tavoitteena saada jalostusta ohjaavaksi yhdeksi kriteeriksi näyttelytulosten ja terveystutkimusten ohella.

Käyttöominaisuudet

Tavoitteena on säilyttää rodulle ominaiset käyttöominaisuudet nyky-yhteiskuntaan soveltuvien osien ja rotua kunnioittaen. Rotua käytetään nykyään yleisimmin pihavahtina, mutta on olemassa kokemusta sen käytöstä karjavahteina petoalueilla, mm. muutamilla alpakkatiloilla, nautatiloilla ja lammastiloilla. **Pyritään säilyttämään käyttöominaisuudet myös eläinvaihteina.** Rodun kotimaassa rotu tavataan alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan vuoristoissa lammasmaumojen vartijana. Rotu soveltuu vartioimisen lisäksi seuralaiseksi, mutta ei perinteiseksi seurakoiraksi.

Terveys ja lisääntyminen

Tavoitteena on edistää rodun lonkkaterveyttä ja säilyttää kyynärterveys vähintään nykyisellä tasolla. Lisääntymisessä koirien tulee omata hyvä libido. Keisarinleikkaustarvetta ei tule olla polttoheikkoudesta tai rakenteellisesta syystä johtuen.

Tavoitteena on saada lonkka- ja kyynärkuvattua yli puolet vuosittain syntyvien pentujen määrästä, koskien myös ei-jalostukseen käytettäviä koiria.

Vikojen ja sairauksien leviämistä rotuun pyritään ennalta ehkäisemään terveystutkimusten, terveyskyselyiden sekä tavoiteohjelman avulla.

Ulkomuoto

Tavoitteena on parantaa vähitellen seuraavia ulkomuodollisia puutteita: huono pigmentti, liian vaalea silmien väri, kapeat etu- sekä takaosat, liian suorat takakulmaukset, liian suuri koko, liian keveä luusto tai runko, liian löysät huulet, löysä kaulanalusnahka, roikkuvat silmäluomet, liian korkealle kiinnittynyt häntä, jolloin koira kantaa sen liikkeessä selän päällä, sekä liian lyhyt häntä.

Tavoitteena on myös säilyttää säänkestävä turkki, joka vaikuttaa selviytymiseen vaikeissa sääolosuhteissa sekä kunnioitusta herättävä ulkomuoto, joka vaikuttaa uskottavuuteen tarkkana pihavahtina.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Pevisa -ohjelma vuosille **2027-2031**;

Pentujen vanhemmillä tulee astutushetkellä olla lonkka- ja kyynärkuvaus -lausunto. Koiran pitää kuvaushetkellä olla vähintään 18 kk:n ikäinen.

Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste D ja kyynärniveldysplasian aste 1. Lonkkaniveldysplasiatuloksen D saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen A saaneen koiran kanssa.

Ulkomaalaisilta koirilta ei vaadita PEVISA-tutkimuksia. (nartut 1, urokset 2 pentuetta)

Suositukset jalostuskoirille/-yhdistelmille:

Jalostukseen käytettävien koirien tulee olla psyykkisesti ja fyysisesti mahdollisimman terveitä yksilöitä.

Jalostukseen käytettävien yksilöiden lonkat ja kyynärät tulee kuvata. Tavoitteena on käyttää A-, B-, tai C-lonkkaisia jalostuskoiria. Mikäli lonkkakuvaustulos on D, voi tällaiselle koiralle käyttää vain A-lonkkaista urosta/narttua.

Tavoitteena on käyttää kyynärkuvaustuloksen 0 saaneita koiria. Mikäli kyynärkuvaustulos on 1, olisi toivottavaa että tällaiselle koiralle käytettäisiin 0-kyynäristä urosta/narttua.

Jalostukseen käytettävien yksilöiden olkapäästä tulisi kuvata. Tavoitteena käyttää vain ei todettu-tuloksen saaneita koiria.

Tavoitteena on saada lonkka- ja kyynärkuvattua yli puolet vuosittain syntyvien pentujen määrästä, koskien myös ei-jalostukseen käytettäviä koiria. Näin saadaan laajemmin kartoitettua tietoa rodussa mahdollisesti esiintyvistä vioista ja sairauksista.

Poissuljetaan jalostuksesta yksilöt, joilla on todettu epilepsiaa tai autoimmuunisairauksia ja vältetään sellaisten yksilöiden käyttöä, joilla on havaittu mahdollisesti perinnöllisiksi epäiltyjen sairauksien oireita, kuten spondyloosia, polvinivelen löysyyttä jne.

Luonne ja rodunomaiset käyttöominaisuudet tulee huomioida valittaessa jalostusyksilöitä. On suotavaa, että jalostukseen käytettävästä koirasta on kerätty tietoa jollakin yhdistyksen suosittelemalla virallisella luonnetestillä tai Kennelliiton suosittelemalla virallisella käyttäytymisen jalostustarkastuksella. Koirat, joilla on ongelmia luonteessa, tulee ehdottomasti sulkea pois jalostuksesta.

Jalostuksessa tulee välttää käyttämästä koiria, joilla on puutteellinen pigmentti, liian vaaleat silmät, kapeat etu- sekä takaosat, liian suorat takakulmaukset, liian suuri koko, liian keveä luusto tai runko, liian löysät huulet, löysä kaulanalusnahka, roikkuvat silmäluomet, liian korkealle kiinnittynyt tai lyhyt häntä. Samoja virheitä omaavia koiria ei tule yhdistää keskenään.

Suosittelaa Suomen Kennelliiton ja SSKY:n esittämän sukusiitosastesuosituksen, 6,25 % 5. sukupolven mukaan, noudattamista, ja huomioimaan jalostusvalintoja tehdessä kaikki geenipoolia laajentavat mahdollisuudet.

Jalostukseen käytettävällä owczarek podhalanskilla tulee olla:

- lonkat ja kyynärät kuvattu ja lausuttu astutushetkellä
- koiran tulee kyetä lisääntymään normaalisti (luonnollinen astutus)
- koiran tulee olla iältään yli 2 vuotias astutushetkellä
- vähintään 2 x näyttelystä laatuarvostelu erinomainen sekä uroksella että nartulla tai hyväksytty jalostustarkastuslausunto rotuyhdistyksen järjestämästä / hyväksymästä jalostustarkastuksesta

Jalostukseen ei tule käyttää owczarek podhalanskia, jolla on jokin seuraavista kriteereistä:

- nartulle on suoritettu jo yksi keisarinleikkaus aikaisemmin
- yhdistelmän sukusiitosaste on jalostustietokannan laskeman 5 sukupolven mukaan yli 6.25 %

39

- ei astu tai anna astua normaalisti
- koira, joka on luonteeltaan todettu selvästi araksi tai aggressiiviseksi esim. näyttelytuomarin toimesta
- koiraa, joka on alle 2-vuotias
- narttu, joka on yli 8-vuotias (perustellusta syystä voidaan hyväksyä jalostukseen, mikäli nartulla on ollut pennut aiemmin ja eläinlääkäri on todennut nartun terveeksi)
- narttu, jolla on ollut pennut myös edellisestä kiimasta, ellei kiimojen väli ole vähintään 10 kuukautta
- uusintayhdistelmät eivät ole sallittuja, hyväksyttyä vain jos aiemmin tehdystä yhdistelmästä on rekisteröity korkeintaan kaksi pentua
- koira, jolla on rotumääritelmän mukaan vakavia rakenteellisia virheitä
- koira, jota ei ole jalostustarkastuksessa hyväksytty käytettäväksi jalostukseen

Lisäksi suositellaan:

- jalostustarkastus
 - virallinen silmätarkastuslausunto
 - selkäkuvaus
 - luonnetesti / MH-luonnekuvaus
- virallinen olkanivelen kuvauslausunto

Suomen Owczarek Podhalanskit ry:n jalostustoimikunnan suosituksia ei täytä owczarek podhalanski, josta ei ole saatu riittävästi tietoja sen arvioimiseksi tai jota ei ole jalostustarkastuksessa hyväksytty käytettäväksi jalostukseen.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Suomen Owczarek Podhalanskit ry:n tavoite on vaalia rodunomaista owczarek podhalanskia niin terveydellisesti, ulkomuodollisesti kuin käyttöominaisuuksienkin osalta. Ongelmana on kohdattu usein tiedon puute rodun nykytilasta, tiedon saamisen vaikeus sen alkuperämaasta sekä kasvattajien painotus vain tiettyihin jalostuksellisiin seikkoihin näkemättä rodun tilaa populaatiotasolla.

Järjestetään kasvattajille tapaamisia ja koulutusta. Mahdollisuuksien mukaan osallistutaan messuille ja tapahtumiin joissa rotua tuodaan esille ja tunnetuksi. Pidetään yhteyttä ja kannustetaan kasvattajia pitämään yhteyttä muiden maiden kasvattajiin.

Järjestetään käyttäytymisen jalostustarkastuksia. Kannustetaan kasvattajia tuomaan rotua tunnetuksi myös eläinvahteina ja pyritään lisäämään tietoutta rodun käyttöominaisuuksista.

Yhdistys kannustaa terveystutkimuksiin ja palkitsee terveystutkimuksissa käyneitä. Teetetään terveystutkimuksia omistajille.

Järjestetään vuosittain ulkomuodon jalostustarkastuksia.

Yhdistys myös pyrkii käännättämään puolankielistä owczarek podhalanski -kirjallisuutta ja ylläpitämään suhteita alkuperämaan rotuyhdistykseen rodun kotimaan tilanteen kartoittamiseksi. Yhdistys pyrkii seuraamaan rodun terveystilannetta terveystutkimusten avulla ja kehittämään informaatiopaketteja rodusta uusille ja vanhoille ulkomuototuomareille.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Uhat:

- Geenipohjan kaventuminen entisestään
- Samojen koirien liiallinen käyttö jalostuksessa
- Koira joutuu vääränlaiseen ympäristöön; suuri kysyntä saattaa johtaa koiran rotuun perehtymättömälle ihmiselle
- Pieni kanta
- Kasvattajien keskittyminen vain muutamisiin jalostuksen painopisteisiin (ulkomuotoseikat, näyttelymenestys jne.)
- Koirat jäävät liian usein jalostustarkastusten sekä näyttelyiden ulkopuolelle - Koirien todellisesta luonteesta ja käyttäytymisestä saatavan tiedon hankkimisen haasteet - Koirien mahdollisia ilmeneviä perinnöllisiä sairauksia ei havaita ajoissa (matador-urosten liiallinen käyttö hyvin lyhyen ajan sisällä, kun ei vielä jälkeläisnäyttää)
- Koirien terveydestä on liian vähän tietoa saatavilla
- Terveystutkittujen koirien prosentuaalinen osuus pysyy pienenä
- Pennutus ilman jalostuksellisia päämääriä
- Rotuyhdistyksen jäsenistöstä ja pennunostajista tavoitetaan vain pieni osa → loput ”häviävät”
- Kasvattajat eivät noudata JTO:n suosituksia jalostustyössään kokonaisvaltaisesti vaan ainoastaan tietyiltä, heille sopivilta osin

Mahdollisuudet:

- Tiedon kerääminen rodun alkuperämaasta ja suhteiden luominen muiden maiden kasvattajiin
- Suunnitelmallisuus jalostuksessa geenipoolin säilymiseksi kotimaassa sekä ulkomailla (JTO:sta ohjaava yhteinen tekijä)
- Yhteistyön kehittäminen kasvattajien kesken sekä kotimaassa että ulkomailla - Erisukuisten tuontikoirien hankkiminen
- Jalostustarkastuksiin sekä näyttelyihin osallistumisen lisääminen
- Lonkatutkittujen ja kyynärtutkittujen koirien määrän nousu
- Terveystietojen kerääminen laajemmalti (terveystutkimusten uudistaminen)
- Luonneprofiilitestauksen tai luonnetestauksen edellyttäminen

jalostukseen käytettäviltä yksilöiltä

- Suurin osa kasvattajista on yhdistyksen kasvattajajäseniä

Rodun kasvatus halutaan nähdä tulevaisuudessa tavoitteellisena ja JTO:n suosituksia mukailevana toimintana, jossa kasvattajilla on yhteinen kokonaisnäkemys rodun jalostuksellisista tavoitteista ja jalostusvalinnat perustuvat faktatietoon rodun sen hetkisestä tilanteesta niin terveyden, rakenteen kuin luonteenkin osalta.

Uhat ja ongelmat on pyritty tiedostamaan ja niiden eteen on tehty töitä, jotta tiedonkeruu jatkossa rodun nykytilanteesta olisi täsmällisempää ja saatujen tietojen perusteella voitaisiin tehdä päätelmiä rodun terveydestä sekä luonteesta.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Suomen Owczarek Podhalanskit ry on ryhtynyt systemaattisesti keräämään tietoa rodun nykytilanteesta seuraavilla keinoilla

Vuosi	Toimenpide tai tehtävä
2027	Mahdollisuuksien mukaan käyttäytymisen jalostustarkastuksen järjestäminen
2028	Tehdään ihanneprofiilit luonnetestiin ja MH-luonnekuvaukseen
2029	Terveyskysely, käyttäytymiskysely
2030	Uuden JTO:n valmistelun aloitus: kyselyjen analysoinnit, lisääntymiskysely
3031	PEVISA-ohjelman arviointi Uuden jalostuksen tavoiteohjelman hyväksyttäminen yleiskokouksissa ja SKL:ssa
Vuosittain	Jalostustarkastukset

Jalostuksen tavoiteohjelma julkaistaan kotisivuilla osoitteessa www.podhalanski.fi. Jalostuksen tavoiteohjelmasta on tarkoitus luoda runko rodun tavoitteelliselle jalostukselle ja saada sen avulla kasvattajat katsomaan kokonaisvaltaisesti rodun tulevaisuutta niin terveyden, ulkomuodon kuin luonteenkin osalta ja havaitsemaan mahdolliset uhat ja ongelmat etukäteen.

Jalostustoimikunta seuraa jalostuksen tavoiteohjelman toteutumista analysoimalla Kennelliiton jalostusnetin raportteja ja julkaisemalla faktatietoa niistä rodun jäsenlehdessä sekä nettisivuillaan. Lisäksi jalostustoimikunta järjestää säännölliset jalostustarkastukset ja luonteen testaukset sekä kyselyt jäsenistölle.

Rodun monimuotoisuuden tutkiminen ja geenipohjan laajentaminen sekä sen merkityksen korostaminen on yhdistyksen yksi jalostuksen peruspilareista. Yhdistys haluaa perehtyä monimuotoisuuden tutkimiseen tarkemmin ja etsii keinoja tiedon

syventämiseksi sekä materiaalin analysoimiseksi. Tällä hetkellä ymmärrys on vain siinä, että jalostuspohjaa tulisi laajentaa rodun osalta ja sen monimuotoisuus on hyvin matalalla tasolla.

Jalostuksen tavoiteohjelman seuranta tapahtuu ensisijaisesti Suomen Owczarek Podhalanskit ry:n jalostustoimikunnan toimesta sekä vuosikokousten yhteydessä hallituksen antaessa kuluneen vuoden toimintakertomuksen ja seuraavan vuoden toimintasuunnitelman. Jalostuksen tavoiteohjelmaan sisältyvät tilastot julkaistaan yhdistyksen vuosikirjassa ja ovat siten koko jäsenistön käytettävissä.

Jalostustoimikunta ja hallitus seuraavat jalostusta ja kasvattajien toimintaa. Mikäli asiat niin vaativat, yhdistys voi milloin tahansa kokoontua sääntöjensä puitteissa ylimääräiseen yleiskokoukseen käsittelemään jalostuksen tavoiteohjelmaa tai muita rodun jalostukseen liittyviä asioita. Yhdistys maksaa vähintään yhdelle jalostustoimikunnan jäsenelle jalostusneuvojan peruskurssin osallistumismaksun.

Rodun tavoiteohjelma tarkistetaan viiden vuoden kuluttua tai, mikäli selkeä tarve ilmenee, aiemmin yhdistyksen hallituksen harkinnan mukaan.

Vuosisuunnitelma

Vuosi Toimenpiteet

Vuosi	Toimenpide tai tehtävä
2027	Käyttäytymisen jalostustarkastuksen järjestäminen mahdollisuuksien mukaan
2028	Vuosikirjan tekeminen
2029	Terveyskysely, käyttäytymiskysely
2030	Uuden JTO:n valmistelun aloitus: kyselyjen analysoinnit, lisääntymiskysely, vuosikirja
3031	PEVISA-ohjelman arviointi Uuden jalostuksen tavoiteohjelman hyväksyttäminen yleiskokouksissa ja SKL:ssa
Vuosittain	Jalostustarkastukset

7. LÄHTEET

Kirjalliset lähteet:

Hilksa Kaisa. 2002. Laumanvartijakoirat. Sanasilta Oy.

Suomen Owczarek Podhalanskit ry:n vuosikirjat

Suuri koirakirja 1.1991. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Kallio, Juha. 2016. Nivelvaivojen perusteet –luentosarja ja SKL:n jalostusneuvojen jatkokurssi 2012.

Suomen Owczarek Podhalanskit ry terveys- ja käyttäytymiskyselyt v. 2004 ja 2008

Internet-lähteet: <http://www.kennelliitto.fi/FI/Rotumaaritelmat>

Eskelinen, Esa. 2013. Koiran polven ristisiteen repeäminen.
<http://www.animagi.fi/koiran-polven-ristisiteen-repeama>

[http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusja kasvatus/artikkelit](http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusja_kasvatus/artikkelit)

- Katariina Mäki:

<http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/sukusiitos.htm>

- Katariina Mäki

[http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/tehollinen_populaatiokok o.htm](http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/tehollinen_populaatiokok_o.htm)

- Katariina Mäki

<http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/monimuotoisuus.htm>

Katariina Mäki. Jalostuskoiran valinta. 2010

http://www.katariinamaki.com/artikkelit/Skoiran_valinta2010.html

<http://jalostus.kennelliitto.fi>, Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä

<http://zwm1.p.lodz.pl/main/people/zbychu/dog.html>

http://www.thebreedsofdogs.com/OWCZAREK_PODHALANSKI.htm

<http://puppydogweb.com/caninebreeds/polishtatra.htm>

<http://www.canids.org/occasionalpapers/livestockguardingdog.pdf>

http://koti.phnet.fi/aarntu/owczarek_podhalanski.htm

<http://www.podhalanski.fi>

Lisäksi harrastajien ja kasvattajien lukuisat kokemukset ja haastattelut.

8. LIITTEET

Liite 1. terveystarkastuksen yhteenveto v. 2008

Terveystarkastuksen yhteenveto v. 2008

Vastauksia yhteensä, kpl 33

Määrä % vastanneista

1. Tuki- ja liikuntaelimet	
Koiralla on esiintynyt ontumista rasituksen jälkeen 1	3,03 %
Vain nuorena 5	15,15 %
Levon jälkeen 1	3,03 %
Vanhemmiten 2	6,06 %
Koiralla on esiintynyt selkä- tai niskakipuja 1 Murtumia 0	3,03%
Jäykkyyttä 3	0,0%
Ongelmien syynä on tapaturma 2	9,09%
Perinnöllinen vika 3	6,06%
Syy ei ole selvinnyt 4	9,09%
	12,12%

2. Korvat	
Koiralla on esiintynyt korvatulehduksia	
Ei lainkaan 22	66,67 %
Kerran 4	12,12 %
Silloin tällöin 0	0,00 %
usein 0	0,00 %
Koiralla on krooninen korvatulehdus 1	3,03 %

3. Silmät	
Silmäongelmista on raportoitu seuraavasti	
PRA 0	0,00 %
PHTVL/PHPV 0	0,00 %
PPM 0	0,00 %
CATARACTA / HC 0	0,00 %
Sisäänpäin kääntyneet silmäluomet 0	0,00 %
roikkuvat / ulospäin kääntyneet silmäluomet 0	0,00 %
toistuva silmätulehdus tai vuotavat silmät 1	3,03 %
jokin muu silmäsairaus 5	15,15 %
viherkaihi, rakkulainen vilkkuluomen tulehdus, silmätulehdus, luomi adenoma, iiris kysta	

4. Hampaat	
Ei hammasongelmia 27	81,82%
Purentavirhe	0,00 %
yläpurenta 0	0,00 %
alapurenta 0	0,00 %
tasapurenta 0	0,00 %
muu purentavirhe 0	0,00 %
Hammaspuutokset	
varhainen hampaiden irtoaminen (alle 5-vuotiaana) 0	0,00 %
premolaari eli välihammaspuutos 0	0,00 %
etuhammaspuutos 0	0,00 %
muu hammaspuutos 1	3,03 %
kulmahampaiden asentovirhe 0	0,00 %
ylimääräisiä hampaita 0	0,00 %

5. Sisäelimet	
Ei ole todettu sisäelinsairauksia 28 84,85 %	84,85 %
Sydänvika 0 0,00 %	0,00 %
Munuaissairaus 0 0,00 %	0,00 %
Maksasairaus 0 0,00 %	0,00 %
Kilpirauhasen vajaa- tai liikatoiminta 0 0,00 %	0,00 %

Diabetes 0 0,00 %	0,00 %
Epilepsia 0 0,00 %	0,00 %
Hengitysongelmia 0 0,00 %	0,00 %
Syöpä 0 0,00 %	0,00 %
Muu sisäelinsairaus 0 0,00 %	0,00 %

6. Virtsaelimet	
Sisäsiisteysongelmia pentuajan jälkeen 0	0,00%
Pidätyskyvyttömyyttä 0	0,00%
Virtsatietulehduksia 3	9,09%
Virtsakiviä 0	0,00%
Muu vika 0	0,00%

7. Nartun hedelmällisyys, raskaus ja synnytykset	
Nartun juoksuväli	
alle 6 kk 0	0,00 %
6-9 kk 0	0,00 %
9-12 kk 0	0,00 %
muu 9	27,27 %
Synnytykset	
Pentueiden määrä 2	6,06 %
ei ongelmia synnytyksessä 2	100,00 %
keisarinleikkaus 0	0,00 %
lääkitysapu ollut tarpeen 0	0,00 %
osa syntyi normaalisti, osa leikkauksella 0	0,00 %
Valeraskaudet	
Ei valeraskauksia 1	30,30 %
valeraskaus, mutta ei eritä maitoa 0	0,00 %
erittää maitoa vähän / runsaasti 0	0,00 %
hoitaa kuviteltuja pentuja 0	0,00 %
luonne muuttuu häiritsevästi 0	0,00 %
Hedelmällisyysongelmat	
hedelmättömyys 0	0,00 %
epänormaali kiimakierto 0	0,00 %
kohtutulehdus 0	0,00 %
sterilisaatio 2	6,06 %

8.Uroksen hedelmällisyysongelmat	
eturauhasvaivoja 0	0,00 %
kivesvika tai -sairaus 0	0,00 %
hedelmättömyys 0	0,00 %
uroksen astumisongelmat 0	0,00 %
kastraatio 1	3,03 %

9. Ihosairaudet	
Krooninen pitkäaikainen ihosairaus 0	0,00 %
demorikoosi (sikaripunkki) 0	0,00 %
toistuva akuutti ihosairaus 0	0,00 %
satunnaisia iho-ongelmia 4	12,12 %
hotspot, märkärupi 10	
Allergiat	
ruoka-aineallergia 1	3,03 %
muu allergia 0	0,00 %
11. Koiran ruokahalu ja koko	
	1 3,03 %
Koira on	
erittäin huono syömään	20 60,61 %
normaali syömään	5 15,15 %
nirso	5 15,15 %
ahne	0 0,00 %
erittäin laiha	6 18,18 %
hoikka	23 69,70 %
normaalipainoinen	
pulska	2 6,06 %
erittäin lihava	0 0,00 %

12. Muista koiran sairauksista	
Ruoansulatuselinten sairaus 0	0,00 %
Anafylaktinen sokki rokotteesta 0	0,00 %
Hengistyselinsairaus 0	0,00 %
Epämuodostuma 2	6,06 %
Käyrät takajalat, nestekysta v. takalonkka tyrä 0	0,00 %
Anaalirauhanen	
tulehtunut usein 1	3,03%
puhjennut 0	0,00 %
leikattu 0	0,00 %
Muu aiemmin mainitsemaan sairaus, kennelyskä 1	3,03%

Liite 2. kasvattajakyselyn yhteenveto 2025

YHTEENVETO KASVATTAJAKYSELYSTÄ

Suomen Owczarek Podhalanskit Ry teki sähköpostitse terveystarkastuksen kaikille kasvattajille, joilla on ollut pentueita viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Kysely koski vuosina 2015-2025 syntyneitä pentueita ja pentuja.

Kysely lähetettiin 11 kasvattajalle, joista neljä (36%) vastasi kyselyyn. Kysely koski 313 pentua ja vastauksia tuli 61 pennusta, joka on 19,5% kokonaismäärästä.

1.Montako pentuetta olet kasvattanut 2015-2025 välisenä aikana? Ja kuinka monta pentua yhteensä?

2015-2025 välisenä aikana on syntynyt 47 pentuetta ja vastauksia tuli kahdeksasta pentueesta, joka on 17% kaikista syntyneistä pentueista. Kysely koski 313 pentua ja vastauksia tuli 61 pennusta, joka on 19,5% kokonaismäärästä.

2.Onko astutukset sujuneet luonnollisesti? (astutuksien määrä)

Kaikki astutukset on sujuneet luonnollisesti (8 pentuetta).

3.Oletko keinosiementänyt? Syy: pakaste/siirtoperman käyttö, uros ei astunut, narttu ei

antanut astua,jokin muu syy? (keinosiemennysten määrä)

Ei keinosiemennyksiä.

4.Onko synnytykset sujuneet luonnollisesti? (synnytysten määrä)

Seitsemän synnytystä sujunut luonnollisesti.

5.Oletko joutunut turvautua eläinlääkariin synnytyksissä?

(Eläinlääkäri käyntien määrä, esim.oksitosiinien haku ja sektioiden määrä)

Tehty yksi keisarinleikkaus ja kaksi kertaa tarvittu oksitosiinia.

6.Kuinka monta pentua on pentueissa syntynyt kuolleena? (Esim. Pentue 1: 7 elävää ja 2

kuollutta pentue 2: 8 elävää ja 1 kuollut)

Kahdeksasta pentueesta viidessä on syntynyt pentuja myös kuolleena, joista kahdessa pentueessa pentukuolleisuus on ollut 50% tai enemmän.

7. Onko kasvateillasi ollut OCD (missä nivelessä), ristisideongelmia, vatsalaukun kiertymää tai autoimmuunisairauksia esim. epilepsiaa, kives puutokset? Jokin muu sairaus? (Esim. Kahdella ollut OCD-olkanivelessä, yhdellä vatsalaukun kiertymä, yhdellä ristisideongelmia)

Neljällä koiralla OCD-olkanivelessä (6,5% vastanneista)

Kahdella koiralla kivespuutos (3% vastanneista)

Kahdella koiralla epilepsia (3% vastanneista)

Yhdellä varvaspuutos (1,5% vastanneista)

Yhdellä polven ristisidevaurio (1,5% vastanneista)

8. Muuta huomioitavaa?

Yhdellä koiralla todettu iiriskysta ja yhdellä koiralla todettu hammaspuutos.

TUONTIKOIRAT

9. Kuinka monta ulkomaantuontia olet tuonut 10 vuoden sisällä Suomeen?

Yhteensä 10 tuontia tuotu Suomeen kyselyyn vastanneiden kasvattajien toimesta vuosien 2015-2025 välisenä aikana.

10. Onko sinun tuontikoirilla ollut terveysongelmia kuten lonkkanivelen dysplasia, kyynärnivelen dysplasia, OCD (missä nivelessä), ristisideongelmat, vatsalaukun kiertymä, autoimmuunisairaudet? Jokin muu sairaus?

Tuonneilla todettu neljällä koiralla OCD-olkanivelessä, neljällä koiralla lonkkaniveldysplasia, kahdella polven ristisidevaurio, yhdellä OCD-kyynärnivellellä, yhdellä kyynärniveldysplasia, yhdellä vatsalaukun kiertymä ja yhdellä todettu luusyöpä.

11. Jos tuontikoirasi ei löydy jalostustietojärjestelmästä (ei rekisteröity Suomeen) ja on jo kuollut, mikä oli kuolinsyy?

Yhdellä tuonnilla kuolinsyynä polven ristisidevaurio ja yhdellä kuolinsyynä OCD-olka- ja kyynärnivellellä.

12. Muuta huomioitavaa?

Ei muuta huomioitavaa.